

О. С. Карпіна, О. М. Алексеєва

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО КУРСУ
«СВІТОВА ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА»**

Бахмут
ГІІМ
2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»**

Кафедра світової літератури

О. С. Карпіна, О. М. Алексєєва

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО КУРСУ «СВІТОВА ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА»**

**для студентів II курсу
факультету романо-германських мов
та III курсу факультету соціальної
та мовної комунікації
(денна форма навчання)**

**Бахмут
ГІМ
2020**

УДК [378.016:82-93(100)](072)

М54

Затверджено на засіданні кафедри світової літератури
Горлівського інституту іноземних мов
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
(протокол № 4 від 04.11.2020 р.)

Рецензенти:

Комаров С. А., д. філол. н., доцент, професор, завідувач кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Чик Д. Ч., д. філол. н., доцент, професор кафедри іноземних мов і методик їх навчання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

М54 **Методичні рекомендації** до курсу «Світова дитяча література» / уклад.: О. С. Карпіна, О. М. Алексеєва. Бахмут: Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. 67 с.

Методичні рекомендації з дисципліни за вибором «Світова дитяча література» розроблені для здобувачів вищої освіти II та III курсів навчання з метою ознайомлення їх зі структурою курсу, змістом навчальної дисципліни, її метою та завданнями, системою контролю та критеріями оцінювання набутих у процесі її вивчення знань і вмінь. Вони містять перелік обов'язкових для читання художніх творів, плани лекційних та семінарських занять, завдання для контрольної роботи змістового модулю та самостійної роботи студентів, список рекомендованої літератури до курсу та низку додатків. Цінність методичних рекомендацій полягає у їхній безпосередній спрямованості на ознайомлення здобувачів ОКР «бакалавр» з чинною шкільною програмою зі світової літератури, її завданнями та змістом, а також їхню якісну теоретичну та методологічну підготовку до виробничої педагогічної практики і подальшої професійної діяльності у якості вчителя-предметника у ЗЗСО різного типу в умовах змішаного навчання.

УДК [378.016:82-93(100)](072)

© Карпіна О. С., Алексеєва О. М., 2020

Откуда мы родом?
Мы родом из детства,
словно из какой-нибудь страны...»

А. де Сент-Экзюпери

Из рая детского житья
Вы мне привет прощальный шлёте,
Неизменившие друзья
В потёртом, красном переплёте.

Чуть лёгкий выучен урок,
Бегу тотчас же к вам бывало.
— «Уж поздно!» — «Мама, десять строк!»...
Но, к счастью, мама забывала. <...>

О золотые времена,
Где взор смелей и сердце чище!
О золотые имена:
Гекк Финн, Том Сойер, Принц и Ницций!

М. И. Цветаева,
«Книги в красном переплёте»

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	5
Мета і завдання навчальної дисципліни	6
Розділ 1. Структура курсу	8
1.1. Опис навчальної дисципліни	8
1.2. Система контролю рівня сформованості знань	11
1.3. Критерії оцінювання знань та вмінь здобувачів	14
Розділ 2. Методичні рекомендації до курсу	17
2.1. Перелік художніх творів	17
2.2. Плани лекційних занять	21
2.3. Зміст семінарських занять	30
2.4. Контрольна робота змістового модулю	42
2.5. Тематика самостійної роботи	45
2.6. Література до курсу	51
2.7. Додатки	58
Додаток 1	58
Додаток 2	59
Додаток 3	60
Додаток 4	61
Додаток 5	63
Додаток 6	64
Додаток 7	65

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма з дисципліни «Світова дитяча література» для студентів **2 курсу ФРГМ** та **3 курсу ФСМК** знайомить з сучасною теоретичною та методологічною базою дисципліни. Передбачає оволодіння відповідними компетенціями з метою використання їх у професійній діяльності вчителя зарубіжної літератури у школах різного типу в умовах змішаного навчання.

Курс сприяє формуванню у студентів ґрунтовних знань у галузі методики викладання зарубіжної літератури, завдяки чому студенти повинні усвідомити специфіку цього предмета в системі інших шкільних предметів.

Дисципліну розраховано на студентів денної форми навчання. Вона викладається у **III семестрі**. Курс складається з **90** годин, з яких аудиторних – 36 (з них 18/16 – лекційних, 18/20 – семінарських), позааудиторних (самостійної роботи студентів) – 54. Після закінчення курсу студенти складають залік.

Викладання дисципліни потребує попереднього опанування дисциплін «Основи риторики та культури мовлення», «Вступ до літературознавства», «Аналіз художнього тексту», «Історія зарубіжної літератури».

Дисципліна «Світова дитяча література» в подальшому навчальному процесі забезпечує проходження педагогічної практики студентами.

МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДСЦИПЛІНИ

Мета – залучення студентів до скарбниці світової дитячої літератури, а через неї – до фундаментальних цінностей культури, загальнолюдських і національних духовних цінностей, формування гуманістичного світогляду особистості, розширення культурно-пізнавального інтересу, виховання естетичного смаку, високої читацької культури, вироблення імунітету проти низькопробних явищ масової культури.

Основні **завдання** вивчення навчальної дисципліни «Світова дитяча література»:

- організувати навчання студентів сукупності відомостей про основні явища розвитку світової дитячої літератури, загальні закономірності його перебігу від найдавніших часів до сьогодення;
- сприяти формуванню духовно-ціннісних орієнтацій та естетичних потреб особистості на основі вивчення найяскравіших взірців дитячої літератури;
- розглядати творчість видатних світових письменників у зв'язку з найкращими естетичними традиціями;
- сприяти засвоєнню студентами літературознавчих понять і термінів, необхідних для повноцінного аналізу й інтерпретації художніх текстів, а також розумінню головних закономірностей перебігу літературного процесу світової дитячої літератури;
- формувати навички визначення своєрідності творів світової дитячої літератури та аналізу художнього тексту;
- сприяти розвитку образного, асоціативного, абстрактного, логічного мислення студентів;
- показати цінність поваги до духовних здобутків людства, здатності формувати, формулювати й активно обстоювати власну точку зору, систему життєвих, естетичних цінностей і пріоритетів, прагнення мати власне світобачення, збереження й продовження найкращих національних традицій.

За результатами вивчення навчальної дисципліни у студентів повинні бути сформовані такі **компетентності**:

загальні:

- здатність до формування базових уявлень про основи філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості;

- здатність розуміти основні причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності;

спеціальні:

- здатність розуміти своєрідність розвитку світової дитячої літератури;

- здатність аналізувати основні тенденції розвитку світової дитячої літератури у зв'язку з основними історичними подіями певної доби;
- здатність збагачувати свої знання з проблем гуманітаристики;
- здатність до розвитку художніх смаків,
- здатність використовувати знання, отримані на заняттях з дисципліни для оцінювання культурного життя сучасного суспільства.

РОЗДІЛ 1 СТРУКТУРА КУРСУ

1.1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітні програми / спеціалізації, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)	
Кількість кредитів: 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова дисципліна	
	Спеціальність 014 Середня освіта		
Модулів – 1	Освітні програми / спеціалізації 014.021 Середня освіта (Мова і література (англійська і друга західноєвропейська мова)) 014.022 Середня освіта (Мова і література (німецька, англійська)) 014.023 Середня освіта (Мова і література (французька, англійська)) 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		2-й	3-й
		Семестр	
		III	V
Загальна кількість годин: 90		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи здобувача – 1	Рівень вищої освіти «Бакалавр»	18 год.	16 год.
		Семінарські	
		18 год.	20 год.
		Самостійна робота	
		54 год.	54 год.
		Лабораторні заняття	
		-	-
		Вид контролю: залік	

Структура курсу «Світова дитяча література»:

- лекції – 18/16 годин;
- семінарські заняття – 18/20 годин;

- **самостійна робота студентів** – 54 години
(тематика розроблена для вивчення тих розділів навчальної програми, які не були висвітлені під час лекційного курсу та не стали предметом обговорення на семінарських заняттях (див. розділ 2.5. «Тематика самостійної роботи»));
- **контрольна робота змістового модулю**
(проводиться на останньому семінарському занятті; завдання контрольної роботи та порядок їх виконання пропонуються в розділі «2.4. Контрольна робота змістового модулю»);
- **залік**
(оцінка складається з *поточного контролю* (КТ № 1 – КТ № 5) та *підсумкового контролю* – КРЗМ).

**Розподіл загального навчального часу
ДЗВ «Світова дитяча література»**

	Форма навчання – денна
Курс	2 / 3
Всього (годин/кредитів)	90
Аудиторних занять (год.)	36
Лекцій Л (год.)	18 / 16
Лабораторних занять (год.)	-
Семінарські заняття СЗ (год.)	18 / 20
Самостійна робота студентів СРС (год.)	54
Самостійна робота студентів під контролем викладача (год.)	-
Консультативна робота (год.)	-
Поточний контроль КТ (контрольні точки – кількість одиниць)	5
Залікових модулів ЗалМ	1
Змістових модулів ЗМ	1
Контрольна робота змістового модулю КРЗМ	1
Підсумковий контроль (залік, екзамен)	залік

Методичні рекомендації до курсу мають наступну **структуру**:

Список художніх творів, які студенту пропонується прочитати для досягнення адекватного результату на всіх етапах контролю знань та вмінь.

Плани лекційних занять, які включають плани лекцій, питання для самоперевірки та список літератури.

Зміст семінарських занять містить теоретичні питання, практичні завдання та список допоміжної літератури. До семінарських занять додається список альтернативних творів для опрацювання під час розгляду теоретичних питань та виконання практичних завдань (на вибір здобувача).

Тематика самостійної роботи містить перелік питань, які треба опрацювати у позааудиторний час. Також пропонуються методичні поради щодо самостійної підготовки тем.

Контрольна робота змістового модулю супроводжується методичними рекомендаціями щодо алгоритму і порядку виконання завдань та проводиться на останньому семінарському занятті.

У **Додатках** представлені наступні матеріали: план біографії письменника, таблиці, що демонструють жанрове розмаїття епічних, ліричних і драматичних творів, дають загальне уявлення про різновиди художніх образів літературного твору, схеми аналізу епічного, ліричного і драматичного творів, схема аналізу образу персонажа, методичні рекомендації до написання анотації, рецензії, конспекту наукової статті, твору, есе.

1.2. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЗНАНЬ

Методи контролю:

- усне опитування;
- письмові завдання;
- самостійні роботи;
- контрольна робота змістового модулю.

Види та форми контролю

Оцінювання знань здобувача з навчальної дисципліни «Світова дитяча література» здійснюється шляхом проведення кредитно-модульних контрольних заходів, які включають поточний, підсумковий, підсумковий модульний та підсумковий семестровий контроль. Рівень навчальних досягнень здобувачів оцінюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль (КТ). Формами поточного контролю є усне опитування, тестування, виконання письмової та самостійної роботи.

Підсумковий контроль (КРЗМ). Передбачає виконання студентами контрольної роботи змістового модулю (письмовий тест, письмове есе, міні-проект, презентація).

Підсумковий модульний контроль. Оцінка за змістовий модуль дорівнює сумі балів контрольних точок та КРЗМ з урахуванням коефіцієнтів.

Підсумковий семестровий контроль. Формою підсумкового контролю є залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточний контроль та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль № 1						
КТ 1	КТ 2	КТ 3	КТ 4	КТ 5	КРЗМ 1	100 (залік)
12	12	12	12	12	40	

Кількість ЗМ – 1.

Кількість КТ – 5, коефіцієнт КТ – 0,12.

Кількість КРЗМ – 1, коефіцієнт КРЗМ – 0,4.

Графік поточного контролю
(на 18 годин семінарських занять)

№	Вид контролю	Форма контролю	Термін проведення
1	КТ 1	<p>Очно: усне опитування за змістом семінарського заняття (див. розділ 2.3). Дистанційно: 1) конспект (тези) теоретичних питань семінарського заняття (див. розділ 2.3); 2) письмові відповіді на практичні завдання семінарського заняття (див. розділ 2.3).</p>	СЗ № 1-2
2	КТ 2	<p>Очно: усне опитування за змістом семінарського заняття (див. розділ 2.3). Дистанційно: 1) конспект (тези) теоретичних питань семінарського заняття (див. розділ 2.3); 2) письмові відповіді на практичні завдання семінарського заняття (див. розділ 2.3).</p>	СЗ № 3-4
3	КТ 3	<p>Очно: усне опитування за змістом семінарського заняття (див. розділ 2.3). Дистанційно: 1) конспект (тези) теоретичних питань семінарського заняття (див. розділ 2.3); 2) письмові відповіді на практичні завдання семінарського заняття (див. розділ 2.3).</p>	СЗ № 5-6
4	КТ 4	<p>Очно: усне опитування за змістом семінарського заняття (див. розділ 2.3). Дистанційно: 1) конспект (тези) теоретичних питань семінарського заняття</p>	СЗ № 7

		(див. розділ 2.3); 2) письмові відповіді на практичні завдання семінарського заняття (див. розділ 2.3).	
5	КТ 5	Очно: усне опитування за змістом семінарського заняття (див. розділ 2.3). Дистанційно: 1) конспект (тези) теоретичних питань семінарського заняття (див. розділ 2.3); 2) письмові відповіді на практичні завдання семінарського заняття (див. розділ 2.3).	СЗ № 8
6	КРЗМ 1	Очно: міні-проект (див. розділ 2.4). Дистанційно: твір-роздум, мультимедійна презентація (див. розділ 2.4).	СЗ № 9

Графік поточного контролю
(на 20 годин семінарських занять)

Змістовий модуль № 1					
КТ 1	КТ 2	КТ 3	КТ 4	КТ 5	КРЗМ 1
СЗ № 1-2	СЗ № 3-4	СЗ № 5-6	СЗ № 7-8	СЗ № 9	СЗ № 10

Кількість змістових модулів (ЗМ) – 1.

Кількість контрольних точок (КТ) – 5.

Кількість контрольних робіт змістового модулю (КРЗМ) – 1.

КТ – це певна форма роботи: усне опитування, письмова робота (тестування, есе, анотація, рецензія, конспект, твір тощо), самостійна робота, творчий проект. Вона виконується здобувачем на семінарському занятті або самостійно у позааудиторний час та оцінюється у 100 балів.

Максимальна кількість балів за одну **контрольну точку (КТ) – 100.**

Контрольна робота змістового модулю (КРЗМ) проводиться на останньому семінарському занятті.

1.3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Шкала оцінювання, що встановлена закладом вищої освіти:

- 90-100 – відмінно (A),
- 82-89 – добре (B),
- 75-81 – добре (C),
- 67-74 – задовільно (D),
- 60-66 – задовільно (E),
- 35-59 – незадовільно з можливістю повторного складання (FX),
- 0-34 – незадовільно з обов'язковим повторним курсом (F).

Критерії оцінювання тесту

90–100 балів («відмінно») A: здобувач вірно відповідає на 45–50 питань тесту;

82–89 балів («добре») B: здобувач вірно відповідає на 35–40 питань тесту;

75–81 бал («добре») C: здобувач вірно відповідає на 25–30 питань тесту;

67–74 бали («задовільно») D: здобувач вірно відповідає на 20–24 питання тесту;

60–66 балів («задовільно») E: здобувач вірно відповідає на 15–19 питань тесту;

35–59 балів («незадовільно») FX: здобувач вірно відповідає на 10–14 питань тесту;

1–4 бали («незадовільно») F: здобувач вірно відповідає менш ніж на 10 питань тесту.

Критерії оцінювання усної відповіді здобувача

90-100 балів – A («відмінно») – здобувач у повній мірі володіє матеріалом. Має добрі знання з теми практичного заняття. Розуміє цілі і задачі викладання літератури в школі. Розуміє, які читацькі компетенції він повинен формувати у школярів. Вірно виконує всі завдання практичного заняття. Під час відповіді може успішно, грамотно, виразно, емоційно висловити та пояснити свої думки.

82-89 балів – B («добре») – здобувач добре володіє матеріалом. Розуміє цілі і задачі викладання літератури в школі. Розуміє, які читацькі компетенції він повинен формувати у школярів. Вірно виконує 90% завдань практичного заняття. Під час відповіді припускає помилки, але виправляє їх за допомогою викладача.

75-81 бал – C («добре») – здобувач добре володіє матеріалом. Розуміє цілі і задачі викладання літератури в школі. Розуміє, які читацькі компетенції він повинен формувати у школярів. Припускає незначні помилки у визначенні специфіки дитячої літератури. Під час відповіді припускає помилки, але виправляє їх за допомогою викладача.

67-74 бали – D («задовільно») – здобувач задовільно володіє матеріалом. Розуміє цілі і задачі викладання літератури в школі. Не зовсім розуміє, які читацькі компетенції він повинен формувати у школярів. Припускає незначні помилки у визначенні специфіки дитячої літератури. Під час відповіді здобувач не все може пояснити і виправити.

60-66 балів – E («задовільно») – здобувач задовільно володіє матеріалом. Розуміє цілі і задачі викладання літератури в школі. Не зовсім розуміє, які читацькі компетенції він повинен формувати у школярів. Припускає помилки у визначенні специфіки дитячої літератури. Під час відповіді здобувач не все може пояснити і виправити.

35-59 балів – FX («незадовільно») – здобувач незадовільно володіє матеріалом. Не розуміє цілі і задачі викладання літератури в школі. Не розуміє, які читацькі компетенції він повинен формувати у школярів. Припускає значні помилки у визначенні специфіки дитячої літератури. Під час відповіді здобувач нічого не може пояснити і відповісти на питання.

1-34 бали – F («незадовільно») – здобувач не підготовлений до виконання завдань контрольної точки.

Самостійна робота здобувачів: написання конспектів, виконання різного типу завдань для самостійної роботи, у тому числі – творчих. Виконується у позааудиторний час. Самостійна робота здобувача є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних занять.

Критерії оцінювання самостійної роботи (конспекту):

90-100 балів – A («відмінно») – здобувач опрацював велику кількість літератури, вірно обрав матеріал для конспектування з урахуванням цілей і задач вивчення зарубіжної літератури в школі. У повному обсязі послідовно, аргументовано, логічно виклав матеріал з теми, посилаючись на літературу. Виявив зацікавленість у подальшій роботі із законспектованими матеріалами (що видно з оформлення конспекту).

82-89 балів – B («добре») – здобувач опрацював велику кількість літератури, вірно обрав матеріал для конспектування з урахуванням цілей і задач вивчення зарубіжної літератури в школі. У повному обсязі послідовно, аргументовано, логічно виклав матеріал з теми, посилаючись на літературу, але не виявив зацікавленості у подальшій роботі із законспектованими матеріалами (що видно з оформлення конспекту).

75-81 бал – C («добре») – здобувач опрацював достатню кількість літератури, вірно обрав матеріал для конспектування з урахуванням цілей і задач вивчення зарубіжної літератури в школі. Послідовно, аргументовано, логічно, але не у повному обсязі виклав матеріал з теми, посилаючись на літературу. Не виявив зацікавленості у подальшій роботі із законспектованими матеріалами (що видно з оформлення конспекту).

67-74 бали – D («задовільно») – здобувач опрацював недостатню кількість літератури, вірно обрав матеріал для конспектування, але конспект зробив не у повному обсязі, не звертаючи уваги на глибину, послідовність, логічність конспектування.

60-66 балів – E («задовільно») – здобувач опрацював недостатню кількість літератури, матеріал для конспектування обрав вірно, але подав його схематично у скороченому вигляді. З оформлення конспекту видно, що він не дуже розбирався у матеріалі, який конспектував.

35-59 балів – FX («незадовільно») – здобувач подав на перевірку якісь не пов'язані між собою примітки з матеріалів, які належало законспектувати.

1-34 бали – F («незадовільно») – здобувач не виконав завдання.

Критерії оцінювання самотійної роботи (рецензії)

90-100 балів – A («відмінно») – здобувач вірно розуміє поняття і сутність рецензії. Ретельно вивчив предмет рецензування. У повному обсязі проаналізував окреслені питання, виявивши відмінні знання з курсу світової дитячої літератури та зацікавленість питанням.

82-89 балів – B («добре») – здобувач вірно розуміє поняття і сутність рецензії. Ретельно вивчив предмет рецензування. У повному обсязі проаналізував окреслені питання, виявивши добрі знання з курсу світової дитячої літератури та зацікавленість питанням.

75-81 бал – C («добре») – здобувач вірно розуміє поняття і сутність рецензії. Вивчив предмет рецензування. Вірно, але не у повному обсязі проаналізував окреслені питання, виявивши добрі знання з курсу світової дитячої літератури.

67-74 бали – D («задовільно») – здобувач не зовсім вірно розуміє поняття і сутність рецензії. Вивчив предмет рецензування. Схематично, не у повному обсязі проаналізував окреслені питання, виявивши задовільні знання з курсу світової дитячої літератури.

60-66 балів – E («задовільно») – здобувач не вірно розуміє поняття і сутність рецензії. Поверхово вивчив предмет рецензування. Схематично окреслив питання без оцінювання, виявивши задовільні знання з курсу світової дитячої літератури.

35-59 балів – FX («незадовільно») – здобувач не розуміє сутність рецензії. Зробив схематичний перелік матеріалу без рецензування, виявивши незадовільні знання з курсу світової дитячої літератури.

1-34 бали – F («незадовільно») – рецензія відсутня.

РОЗДІЛ № 2 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО КУРСУ

2.1. ПЕРЕЛІК ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Перелік творів, рекомендованих для підготовки до семінарських занять

1. Казки народів світу.
2. Билина «Ілля Муромець і Соловей-Розбійник».
3. Фольклорна балада «Король Лір і його дочки».
4. Р. Л. Стівенсон. «Балада про вересовий трунок».
5. О. Уайльд. «Хлопчик-Зірка».
6. Т. Янсон. «Комета прилітає».
7. Е. Сетон-Томпсон. «Снап».
8. Дж. Лондон. «Жага до життя».
9. А. П. Чехов. «Хамелеон», «Товстий і тонкий».
10. Дж. Олдрідж. «Останній дюйм».
11. М. С. Аромштам. «Коли відпочивають янголи».
12. Шолом-Алейхем. «Пісня над піснями».
13. О. С. Грін. «Пурпурові вітрила».
14. В. В. Биков. «Альпійська балада».
15. А. де Сент-Екзюпері. «Маленький принц».
16. Р. Бах. «Чайка Джонатан Лівінгстон».
17. В. Г. Короленко. «Сліпий музикант».
18. Г. Д. Уеллс. «Чарівна крамниця».
19. Р. Д. Бредбері. «Усмішка».
20. Р. Шеклі. «Запах думок».

Перелік творів, рекомендованих для підготовки до КРЗМ

1. Колискові пісні.
2. Дитячий ігровий та неігровий фольклор.
3. Міфи народів світу.
4. Християнські міфи про Великий Потоп, про вигнання з Раю, про Каїна й Авеля.
5. Казки народів світу.
6. М. де Сервантес. «Дон Кіхот».
7. Ф. Рабле. «Гарагантюа і Пантагрюель».
8. Д. Дефо. «Життя і дивовижні пригоди мореплавця Робінзона Крузо»
9. Ш. Перро «Попелюшка», «Осячча шкура», «Синя борода», «Спляча красуня», «Чарівниця», «Кіт у чоботях».
10. Е. Распе. «Дивовижні пригоди, подорожі й бойові подвиги барона Мюнхгаузена».

11. Брати Я. і В. Грімм. Збірка народних німецьких казок «Дитячі та сімейні казки».
12. Е. Т. А. Гофман. «Лускунчик і мишачий король».
13. Казки В. Гауфа.
14. Х.-К. Андерсен. «Дикі Лебеді», «Русалонька», «Стійкий олов'яний солдатик», «Соловей», «Дюймовочка», «Снігова королева», «Під вербами», «Дівчинка з сірниками», «Нове вбрання короля» та ін.
15. В. Скотт. «Айвенго», «Квентін Дорвард» та ін.
16. Е. Лір. Збірник «Книга небилиць».
17. Л. Керролл. «Аліса в країні чудес», «Аліса в Задзеркаллі».
18. Р. Кіплінг. «Мауглі», «Рікі-Тікі-Таві» та ін.
19. А. Мілн. «Вінні Пух та всі, всі, всі».
20. Д. Р. Толкін. «Володар перснів».
21. А. Ліндгрєн. «Пєппі Довга Панчоха», «Малюк і Карлсон», «Міо, мій Міо!», «Брати Левине серце».
22. Т. Янсон. «Капелюх чарівника», «Мумі-троль і Комета» та ін.
23. Д. Свіфт. «Мандри Гулівера».
24. В. Гюго. «Собор Паризької богоматері», «Знедолені», «Дев'яносто третій рік».
25. О. Дюма. «Три мушкетери», «Граф Монте-Крісто».
26. Ж. Верн. «Таємничий острів», «2000 льє під водою» та ін.
27. А. де Сєнт-Екзюпері. «Нічний політ», «Планета людей», «Маленький принц».
28. Р. Л. Стівенсон. «Острів скарбів».
29. Ч. Діккенс. «Пригоди Олівера Твіста», «Крамниця старожитностей», «Домбі і син».
30. Д. Грінвуд. «Справжня історія маленького обідранця».
31. О. Пройслєр. «Крабат. Легенди старого млина».
32. О. Уайльд. «Хлопчик-зірка», «Соловей і троянда» та ін.
33. Е. Кєстнер. «Коли я був маленький».
34. А. Конан Дойл. «Пригоди Шєрлока Хєлмса».
35. К. Коллоді. «Пригоди Піноккіо, або Історія однієї маріонетки».
36. Д. Ч. Харріс. «Казки дядечка Римуса».
37. Д. Ф. Купєр. «Піонєри», «Останній з могікан», «Слідопит» та ін.
38. Г. Лонгфєлло. «Пісня про Гайавату».
39. Д. Баррі. «Пітер Пен і Венді».
40. М. Твен. «Пригоди Тома Сєйєра».
41. Д. Лондон. «Біле ікло».
42. Майн Рід. «Вершник без голови», «Золотий браслет» та ін.
43. Е. Хємінгуєй. «Старий і морє».
44. В. М. Гаршин. Казки та оповідання для дітей.
45. В. Г. Короленко. «Сліпий музикант», «У поганому товаристві» та ін.

Перелік творів, рекомендованих для виконання самостійної роботи

1. Веди. Космогонічні міфи Вед.
2. Біблія. Старий Заповіт (Створення світу. Каїн і Авель. 10 заповідей). Новий Заповіт (Євангеліє) (2–3 розділи на вибір здобувача).
3. Коран. Побудова Корану.
4. Грецькі міфи. Міф про Прометея. Міфи про Геракла (1–2 міфи). Дедал і Ікар. Нарцис. Пігмаліон і Галатея. Орфей і Еврідіка. Деметра і Персефона (3–4 на вибір здобувача).
5. Індійські міфи. Творення. Про створення ночі. Про потоп. Про золоті часи (2–3 на вибір здобувача).
6. Єгипетські міфи. Ра та Апоп. Міф про те, як Тефнут покинула Єгипет (1–2 на вибір здобувача).
7. Езоп. «Лисиця і виноград», «Вовк і Ягня», «Крук і Лисиця», «Мурашки й Цикада» (2–3 на вибір здобувача).
8. І. А. Крилов. «Квартет», «Бабка і Муравель», «Вовк і Ягня» (1–2 на вибір здобувача).
9. Брати Я. і В. Грімм. «Пані Метелиця», «Бременські музиканти» (1 на вибір здобувача).
10. О. С. Пушкін. Вступ по поеми «Руслан і Людмила». «Казка про рибалку та рибку», «Казка про мертву царівну і сімох богатирів» (1 на вибір здобувача). «19 жовтня 1825 року».
11. Г. К. Андерсен. «Соловей», «Непохитний олов'яний солдатик», «Дикі лебеді», «Снігова королева» (1 на вибір здобувача).
12. Дж. Кітс. «Про коника та цвіркуна».
13. Й. В. Гете. «Нічна пісня подорожнього».
14. Г. Гейне. «Задзвени із глибини...».
15. М. Твен. «Пригоди Тома Соєра».
16. Е. Портер. «Полліанна».
17. Л. Керролл. «Аліса в Країні Див».
18. М. І. Цветаєва. «Книги в червоній палітурці».
19. Р. Дал. «Чарлі і шоколадна фабрика».
20. Ж. Верн. «П'ятнадцятирічний капітан».
21. Р. Л. Стівенсон. «Острів скарбів».
22. Ч. Діккенс. «Різдвяна пісня в прозі».
23. М. В. Гоголь. «Ніч перед Різдвом».
24. Г. Бічер-Стоу. «Хатина дядька Тома».
25. М. Басьо. Хайку.
26. Р. Бернс. «Моє серце в верховині...».
27. Г. Лонгфелло. «Пісня про Гайавату» (1 розділ на вибір здобувача).
28. В. Скотт. «Айвенго».
29. Е. А. По. «Золотий жук».
30. А. Конан Дойл. Оповідання про Шерлока Холмса («Пістрява стрічка», «Спілка рудих»).

31. О. Генрі. «Дари волхвів», «Останній листок».
32. Друга світова війна у європейській поезії (К. І. Галчинський («Лист із полону», «Пісня про солдатів з Вестерплатте» та ін.), А. Маргул-Шпербер («Про назву концтабору Бухенвальд»), Б. Ш. Окуджава («До побачення, хлопчики...») та ін.) (2–3 твори на вибір здобувача).
33. Р. Кіплінг. «Балада про Схід і Захід». «Якщо...».
34. Д. Родарі. «Листівки з видами міст».
35. А. А. Е. Ліндгрєн. «Мію, мій Мію».
36. М. А. Г. Енде. «Джим Гудзик і машиніст Лукас».
37. К. Нестлінгер. «Конрад, або Дитина з бляшанки».
38. А. Азімов. «Фах».
39. Д. В. Джонс. «Мандрівний Замок Хаула».
40. К. Функе. «Чорнильне серце».

2.2. ПЛАНИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема: «Методологічні основи та специфіка дитячої літератури»

Мета – дати загальну характеристику специфіки, функцій та видів дитячої літератури.

План

1. Наука про дитячу літературу та її завдання.
2. Специфіка дитячої літератури.
3. Функції дитячої літератури.
4. Види дитячої літератури.
5. Періодизація історії дитячої літератури.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає специфіка дитячої літератури?
2. Які функції притаманні дитячій літературі?
3. Які існують види дитячої літератури?

Література

1. Арзамасцева И. Н., Николаева С. А. Детская литература: учеб. пособ. для студ. пед. вузов. Москва: Академия, 2005. 576 с.
2. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. Москва: Детская литература, 1980. 448 с.
3. Зарубежная литература для детей и юношества: в 2 ч. / под ред. Н. К. Мещеряковой, И. С. Чернявской. Москва: Просвещение, 1989. Ч. 1. 226 с.; Ч. 2. 272 с.
4. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей: підручник. Київ: Академвидав, 2014. 416 с.
5. Мартинець А. М. Дитяча зарубіжна література: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2011. 224 с.
6. Методические рекомендации к курсу «Детская литература»: для студентов филологических факультетов педвузов Украины / сост.: О. В. Жарикова, И. Е. Шишкина. Горловка: ГГПИИЯ, 2011. 44 с.
7. Овдійчук Л. М. Дитяча література: модульний курс для студентів філологічних факультетів. Рівне: Тетіс, 2008. 314 с.

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема: «Усна народна творчість. Дитячий фольклор»

Мета – надати поняття про дитячий фольклор через систему його жанрів.

План

1. Фольклор і усна народна творчість.

2. Міф і фольклор.
3. Взаємодія фольклору та художньої літератури.
4. Поняття про дитячий фольклор.
5. Система жанрів дитячого фольклору.

Питання для самоконтролю

1. У чому призначення дитячого фольклору?
2. Якими є основні жанри дитячого фольклору?
3. Які жанри відносять до самостійних усних жанрів?

Література

1. Арзамасцева И. Н., Николаева С. А. Детская литература: учеб. пособ. для студ. пед. вузов. Москва: Академия, 2005. 576 с.
2. Бондарук О. Слов'янська міфологія. Загадки прадавніх вірувань слов'янських народів. *Міфи народів світу*: посіб. з літ. народів світу для серед. шк. Львів: Просвіта, 1997. С. 265–326.
3. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. Москва: Детская литература, 1980. 448 с.
4. Лановик М. Б., Лановик З. Б. Українська усна народна творчість: навчальний посіб. Київ: Знання-Прес, 2006. 591 с.
5. Качак Т. Б. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти: зб. наук.-метод. ст. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2013. 132 с.
6. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей: підручник. Київ: Академвидав, 2014. 416 с.
7. Мартинець А. М. Дитяча зарубіжна література: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2011. 224 с.
8. Методические рекомендации к курсу «Детская литература»: для студентов филологических факультетов педвузов Украины / сост.: О. В. Жарикова, И. Е. Шишкина. Горловка: ГГПИИЯ, 2011. 44 с.
9. Овдійчук Л. М. Дитяча література: модульний курс для студентів філологічних факультетів. Рівне: Тетіс, 2008. 314 с.

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ 3

Тема: «Давньоруська література для дітей.

Література Середньовіччя й Відродження в дитячому читанні»

Мета – висвітлити особливості розвитку дитячої літератури у давні часи, в період Середньовіччя та Відродження.

План

1. Література Київської Русі.
2. Давньоруська література для дітей.
3. Література Середньовіччя й Відродження в дитячому читанні.

Питання для самоконтролю

1. З чим пов'язане зародження літератури в Київській Русі?
2. Які твори давньоруської літератури використовувалися для виховання дітей?
3. Що з літератури європейського Середньовіччя та Відродження увійшло в коло дитячого читання?

Література

1. Арзамасцева И. Н., Николаева С. А. Детская литература: учебное пособие для студ. пед. вузов. Москва: Академия, 2005. 576 с.
2. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. Москва: Детская литература, 1980. 448 с.
3. Зарубежная литература для детей и юношества: в 2 ч. / под ред. Н. К. Мещеряковой, И. С. Чернявской. Москва: Просвещение, 1989. Ч. 1. 226 с.; Ч. 2. 272 с.
4. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей: підручник. Київ: Академвидав, 2014. 416 с.
5. Мартинець А. М. Дитяча зарубіжна література: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2011. 224 с.
6. Методические рекомендации к курсу «Детская литература»: для студентов филологических факультетов педвузов Украины / сост.: О. В. Жарикова, И. Е. Шишкина. Горловка: ГГПИИЯ, 2011. 44 с.
7. Овдійчук Л. М. Дитяча література: модульний курс для студентів філологічних факультетів. Рівне: Тетіс, 2008. 314 с.

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ 4

Тема: «Світова дитяча література XVII століття»

Мета – розкрити своєрідність літератури для дітей XVII століття.

План

1. Загальна характеристика літератури XVII століття.
2. Перші букварі й азбуковники для дітей.
3. Творчість Семіона Полоцького, Каріона Істоміна.

Питання для самоконтролю

1. Що характерно для літератури XVII століття?
2. Як і чому вчили перші букварі й азбуковники?
3. Що нового вніс Каріон Істомін у принципи навчання?

Література

1. Арзамасцева И. Н., Николаева С. А. Детская литература: учебник для студ. высш. и средн. пед. учеб. завед. 2-е изд., стер. Москва: Academia, 2002. 470 с.

2. Аверьянова Л. Н. Букварь Кариона Истомина. URL: http://nnm.me/blogs/jkar/bukvar_kariona_istomina/.
3. Сетин Ф. И. История русской детской литературы: конец X – первая половина XIX века: учеб. пособ. Москва: Просвещение, 1990. 304 с.
4. Детская литература: учеб. пособ. для вузов / ред. Е. Е. Зубаревой. Москва: Просвещение, 1989. 399 с.
5. Путилова Е. О. Детское чтение – для сердца и разума: очерки по истории детской литературы. Санкт-Петербург, 2005. 356 с.

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ 5

Тема: «Світова дитяча література XVIII століття»

Мета – дати уявлення про розвиток світової дитячої літератури XVIII століття.

План

1. Література європейського Просвітництва в дитячому читанні.
2. Адаптовані твори Д. Дефо й Дж. Свіфта для дітей.
3. Зародження жанру літературної казки у Франції. Ш. Перро як основоположник європейської літературної казки. Збірка «Казки моєї матінки Гуски».
4. «Книга про барона Мюнхгаузена» Р. Е. Распе.

Питання для самоконтролю

1. Яким був внесок Феофана Прокоповича в розвиток дитячої літератури XVIII століття?
2. Чому адаптують твори Д. Дефо й Дж. Свіфта для дитячого читання?
3. Барон Мюнхгаузен входить до числа улюблених дитячих героїв. У чому полягає секрет його популярності?

Література

1. Анатольева Е. А. Тайны литературной сказки. Москва: Преет, 1998. 228 с.
2. Арзамасцева И. Н., Николаева С. А. Детская литература: учебное пособие для студ. пед. вузов. Москва: Академия, 2005. 576 с.
3. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. Москва: Детская литература, 1980. 448 с.
4. Будур Н. В., Иванова Э. И., Николаева С. А., Чеснокова Т. А. Зарубежная детская литература: учеб. пособ. для студ. средн. и высш. пед. учеб. завед. 2-е изд., стер. Москва: Академия, 2000. 304 с.
5. Зарубежная литература для детей и юношества: в 2 ч. / под ред. Н. К. Мещеряковой, И. С. Чернявской. Москва: Просвещение, 1989. Ч. 1. 226 с.; Ч. 2. 272 с.
6. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей: підручник. Київ: Академвидав, 2014. 416 с.

7. Мартинець А. М. Дитяча зарубіжна література: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2011. 224 с.
8. Методические рекомендации к курсу «Детская литература»: для студентов филологических факультетов педвузов Украины / сост.: О. В. Жарикова, И. Е. Шишкина. Горловка: ГГПИИЯ, 2011. 44 с.
9. Овдійчук Л. М. Дитяча література: модульний курс для студентів філологічних факультетів. Рівне: Тетіс, 2008. 314 с.

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ 6

Тема: «Світова дитяча література ХІХ століття»

Мета – дати уявлення про естетичні засади та художню практику світової дитячої літератури ХІХ століття.

План

1. Жанрове розмаїття світової дитячої літератури ХІХ століття.
2. Становлення теорії та критики дитячої літератури. Журнали для дітей.
3. Поезія в дитячому читанні. Творчість В. А. Жуковського, І. А. Крилова, О. С. Пушкіна, П. П. Єршова, М. Ю. Лермонтова.
4. Проза в дитячому читанні. Твори А. Погорільського, В. Ф. Одоевського, В. М. Гаршина, А. П. Чехова для дітей.
5. Творчість братів Я. і В. Грімм, Е. Т. А. Гофмана, В. Гауфа, Г. К. Андерсена, Е. Ліра, Л. Керролла для дітей.

Питання для самоконтролю

1. Які напрямки й жанри розвиваються в літературі ХІХ століття?
2. Що з творчості В. А. Жуковського, І. А. Крилова, О. С. Пушкіна, П. П. Єршова, М. Ю. Лермонтова увійшло в коло дитячого читання?
3. До якого жанру відноситься «Чорна курка, або Підземні жителі» А. Погорільського? Чому «Містечко у табакерці» В. Ф. Одоевського називають першим у дитячій літературі науково-пізнавальним твором?
4. Коли почалося становлення теорії й критики дитячої літератури? Хто і чому в ХІХ столітті приділяє велику увагу дитячій літературі?
5. Які дитячі журнали виходили у ХІХ столітті? У чому їхня особливість?
6. Які твори для дітей написали В. М. Гаршин та А. П. Чехов?
7. У чому полягає особливість творчості братів Я. і В. Грімм?
8. Які моральні уроки закладені в казці Е. Т. А. Гофмана «Лускунчик і Мишачий король»?
9. Кого з письменників називають «королем казок»? Чому?
10. Хто ввів в літературу жанр «лімерік»? Що таке лімерік?

Література

1. Арзамасцева И. Н., Николаева С. А. Детская литература: учебное пособие для студ. пед. вузов. Москва: Академия, 2005. 576 с.

2. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. Москва: Детская литература, 1980. 448 с.
3. Зарубежная литература для детей и юношества: в 2 ч. / под ред. Н. К. Мещеряковой, И. С. Чернявской. Москва: Просвещение, 1989. Ч. 1. 226 с.; Ч. 2. 272 с.
4. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей: підручник. Київ: Академвидав, 2014. 416 с.
5. Мартинець А. М. Дитяча зарубіжна література: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2011. 224 с.
6. Методические рекомендации к курсу «Детская литература»: для студентов филологических факультетов педвузов Украины / сост.: О. В. Жарикова, И. Е. Шишкина. Горловка: ГГПИИЯ, 2011. 44 с.
7. Овдійчук Л. М. Дитяча література: модульний курс для студентів філологічних факультетів. Рівне: Тетіс, 2008. 314 с.

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ 7

Тема: «Світова дитяча література ХХ століття»

Мета – представити огляд світової дитячої літератури ХХ століття.

План

1. Світова дитяча література межі ХІХ–ХХ ст.
2. Срібна доба в російській літературі. Твори К. Д. Бальмонта, О. О. Блока, Б. Л. Пастернака, С. О. Єсеніна в дитячому читанні.
3. Творчість С. Лагерльоф, Л. Ф. Баума, Дж. М. Баррі для дітей.
4. Творчість зарубіжних дитячих письменників I половини ХХ століття: А. О. Мілн, А. де Сент-Екзюпері, А. Ліндгрєн.
5. Зарубіжні дитячі письменники II половини ХХ століття: О. Пройслер, П. Маар, П. Треверс та ін.

Питання для самоконтролю

1. Що характерно для дитячої літератури межі ХІХ–ХХ ст.?
2. Назвіть імена Нобелівських лауреатів з літератури.
3. Що характерно для дитячої літератури I половини ХХ ст.?
4. Що характерно для дитячої літератури II половини ХХ ст.?

Література

1. Арзамасцева И. Н., Николаева С. А. Детская литература: учебное пособие для студ. пед. вузов. Москва: Академия, 2005. 576 с.
2. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. Москва: Детская литература, 1980. 448 с.
3. Зарубежная литература для детей и юношества: в 2 ч. / под ред. Н. К. Мещеряковой, И. С. Чернявской. Москва: Просвещение, 1989. Ч. 1. 226 с.; Ч. 2. 272 с.

4. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей: підручник. Київ: Академвидав, 2014. 416 с.
5. Мартинець А. М. Дитяча зарубіжна література: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2011. 224 с.
6. Методические рекомендации к курсу «Детская литература»: для студентов филологических факультетов педвузов Украины / сост.: О. В. Жарикова, И. Е. Шишкина. Горловка: ГГПИИЯ, 2011. 44 с.
7. Овдійчук Л. М. Дитяча література: модульний курс для студентів філологічних факультетів. Рівне: Тетіс, 2008. 314 с

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ 8

Тема: «Пригодницька та науково-фантастична література в дитячому читанні. Жанр фентезі.

Пізнавальна та природознавча література для дітей»

Мета – виявити особливості поетики пригодницької, науково-фантастичної, пізнавальної та природознавчої літератури для дітей.

План

1. Жанр пригодницької літератури. Творчість Ф. Купера, О. Дюма, Р. Л. Стівенсона.
2. Науково-фантастичний жанр у творчості Ж. Верна, О. Беляєва, С. Лук'яненко, А. Азімова, Р. Шеклі, Р. Бредбері.
3. Жанр фентезі в дитячому читанні. Засновники жанру: Дж. Р. Р. Толкін, К. С. Льюїс, Дж. К. Ролінг.
4. Поняття про пізнавальну та природничу літературу для дітей. Твори Е. Сетон-Томпсона, К. Г. Паустовського, М. М. Пришвіна, В. В. Біанкі, І. І. Акімушкіна, Є. І. Чарушина в дитячому читанні.

Питання для самоконтролю

1. Що характерно для пригодницької літератури?
2. Що відрізняє жанр фентезі від фантастики?
3. Чим відрізняються твори науково-популярної й науково-художньої літератури?
4. У чому полягає мета пізнавальної літератури для дітей?

Література

1. Арзамасцева И. Н., Николаева С. А. Детская литература: учебник для студ. высш. и средн. пед. учеб. завед. 2-е изд., стер. Москва: Academia, 2002. 470 с.
2. Будур Н. В., Иванова Э. И., Николаева С. А., Чеснокова Т. А. Зарубежная детская литература: учеб. пособ. для студ. средн. и высш. пед. учеб. завед. 2-е изд., стер. Москва: Академия, 2000. 304 с.
3. Зарубежная литература для детей и юношества: в 2 ч. / под ред. Н. К. Мещеряковой, И. С. Чернявской. Москва: Просвещение, 1989. Ч. 1. 226 с.; Ч. 2. 272 с.

4. Бегак Б. А. Тропинками тайны. Приключенческая литература и дети: очерки. Москва: Детская литература, 1985. 93 с.
5. Минералова И. Г. Фантастические жанры в детском и юношеском чтении. *Детская литература*. 2002. № 1. С. 153–158.

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ 9

Тема: «Література про дітей. Шкільна тема в дитячій літературі. Історична література в дитячому читанні. Тема війни у творах для дітей. Огляд сучасної літератури для дітей»

Мета – розкрити особливості тематики та проблематики творів про дітей, родину та школу, історичне та воєнне минуле; дати огляд сучасної літератури для дітей та основних тенденцій її розвитку.

План

1. Література про дітей. Н. В. Думбадзе «Я, бабуся, Іліко та Іларіон». Е.-Е. Шмітт «Оскар і Рожева Пані». М. Парр «Вафельне серце».
2. Шкільна тема в дитячій літературі. С. Таунсенд «Таємний щоденник Адріана Моула». Б. Кауфман «Угору сходишками, що ведуть униз». А. Гавальда «35 кіло надії».
3. Особливості історичної дитячої літератури. Творчість В. Скотта, В. Гюго в дитячому читанні.
4. Література про війну в дитячому читанні. М. О. Шолохов «Доля людини». В. Г. Распутін «Уроки французької».
5. Тенденції розвитку сучасної дитячої літератури. Сучасні популярні твори для дітей.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає своєрідність зображення художніх образів дітей? Чому вони завжди актуальні?
2. Яку проблематику висвітлює шкільна тема в дитячій літературі?
3. Якими є особливості історичної літератури для дітей?
4. Які питання підіймають письменники у творах про війну?

Література

1. Арзамасцева И. Н., Николаева С. А. Детская литература: учебное пособие для студ. пед. вузов. Москва: Академия, 2005. 576 с.
2. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. Москва: Детская литература, 1980. 448 с.
3. Зарубежная литература для детей и юношества: в 2 ч. / под ред. Н. К. Мещеряковой, И. С. Чернявской. Москва: Просвещение, 1989. Ч. 1. 226 с.; Ч. 2. 272 с.
4. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей: підручник. Київ: Академвидав, 2014. 416 с.
5. Мартинець А. М. Дитяча зарубіжна література: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2011. 224 с.

6. Методические рекомендации к курсу «Детская литература»: для студентов филологических факультетов педвузов Украины / сост.: О. В. Жарикова, И. Е. Шишкина. Горловка: ГГПИИЯ, 2011. 44 с.
7. Овдійчук Л. М. Дитяча література: модульний курс для студентів філологічних факультетів. Рівне: Тетіс, 2008. 314 с.

2.3. ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема: «Усна народна творчість у дитячому читанні»

Теоретичні питання

1. Казка як жанр фольклору. Різновиди казок (про тварин, чарівні, соціально-побутові та ін.), їхні характерні ознаки; елементи будови казок (зачин, основна частина, кінцівка, діалоги, повтори та ін.). Повчальний зміст казки. Значення фантастичних елементів. Національний колорит народних казок, засоби його створення (деталі побуту, національні образи, мовні засоби та ін.). Збирачі народних казок та їхній творчий доробок (Ш. Перро, брати Я. і В. Грімм, О. Пушкін та ін.).
2. Билина як жанр. Поетичне відображення історії Київської Русі в билинах. Основні цикли билин (Київський, Новгородський). «Ілля Муромець і Соловей-Розбійник». Реальність (історія, побут, звичаї) та художня вигадка в билині. Ідеал воїна-захисника в билині. Утілення людських чеснот в образах героїв билин. Елементи фольклору.
3. Балада як жанр фольклору та літератури. Характерні ознаки фольклорної та літературної балади.

Практичні завдання

1. Наведіть приклади з твору, за допомогою яких можна розкрити зазначені теми

(1 казка на вибір).

Індійська народна казка «Фарбований шакал». «Панчатантра» – перша у світі фольклорна збірка, книга про основи житейської мудрості. Викриття в образах тварин негативних людських якостей. Повчальний зміст казки.

Японські народні казки «Іссумбосі, або Хлопчик-Мізинчик», «Момотаро, або Хлопчик-Персик» (1 на вибір здобувача). Відображення любові до праці, кмітливості, сміливості, ставлення до природи в образах Іссумбосі, Момотаро. Національний колорит японських казок.

Китайська народна казка «Пензлик Маляна». Поетизація мистецтва й уславлення образу митця в казці. Значення фантастичних елементів.

Арабська народна казка «Синдбад-Мореплавець» (третя подорож). Утвердження жаги відкриття світу, мужності й людяності в казці. Утілення в образі Синдбада-Мореплавця віри в перемогу людини над обставинами.

2. Розкрийте наступні теми, наявні у творі, відповідними цитатами

(1 балада на вибір).

Фольклорні балади.

«Король Лір і його дочки». Моральний урок у творі. Король Лір як вічний образ світової літератури.

«Як Робін Гуд став розбійником» або «Поєдинок Робіна Гуда з Гасм Гізборном» (1 на вибір здобувача). Ідеї свободи і служіння народові. Образ народного захисника Робіна Гуда.

Літературні балади.

Йоганн Крістоф Фрідріх Шиллер (1759–1805). «Рукавичка». Випробування головного героя балади. Образ справжнього лицаря, його мужність, відвага, людська гідність.

Адам Міцкевич (1798–1855). «Світязь». Утвердження любові до батьківщини й героїзму в баладі А. Міцкевича. Символічні образи, елементи фольклору у творі.

Роберт Льюїс Стівенсон (1850–1894). «Балада про вересовий трунок». Основний конфлікт балади (батько і син – король, свобода – рабство). Утвердження духовної сили піктів, їхнього героїзму в захисті національних цінностей. Символіка твору, його прихований зміст.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема: «Літературна казка: генеза та художні особливості»

Теоретичні питання

1. Поняття «жанр». Жанрове розмаїття та специфіка літературної казки. Основні функції казок. Казкові персонажі в класичній та сучасній літературі: динаміка змін.
2. Прокоментуйте окремі факти життєвої і творчої біографії автора.
3. **Оскар Уайльд (1854–1900).** «Хлопчик-Зірка», «Відданий друг», «Велетень-егоїст», «Щасливий принц» (1 на вибір здобувача). Казкові персонажі, їхня характеристика. Основний конфлікт. Символічний зміст назви твору. Еволюція образу головного героя.
4. **Туве Янсон (1914–2001).** «Комета прилітає», «Капелюх Чарівника», «Зима-чарівниця» (1 на вибір здобувача). Чарівність художнього світу твору. Його персонажі, утілення в них ідей доброти, щирості, сімейних цінностей.

Практичні завдання

1. Назвіть жанрові ознаки літературної казки, наведіть приклади з прочитаного твору в таблиці. Зміст таблиці підсумуйте загальним висновком про специфіку літературної казки.

Жанрові ознаки літературної казки	Приклади
Висновок:	

2. Розкрийте гуманістичний зміст казки та наявність у ній моральних цінностей за допомогою цитат із твору.

**Альтернативні твори для опрацювання
під час вивчення теоретичних питань та виконання практичних завдань
(на вибір здобувача)**

1. Баррі Дж. М. «Пітер Пен», «Пітер Пен і Венді» (1 на вибір).
2. Бернетт Ф. Е. «Таємничий сад», «Маленький лорд Фаунтлерой», «Маленька принцеса» (1–2 на вибір).
3. Бюргер Г. і Распе Р. Е. «Дивовижні пригоди, подорожі й бойові подвиги барона Мюнхгаузена».
4. Гауф В. «Маленький Мук».
5. Гофман Е. Т. А. «Лускунчик».
6. Кестнер Е. «Еміль та детективи», «Крихта та Антон» (1 на вибір).
7. Керролл Л. «Аліса в Задзеркаллі».
8. Корчак Я. «Король Матіуш Перший».
9. Крюс Дж. «Флорентіна».
10. Одоєвський В. Ф. «Містечко в табакерці».
11. Сетон-Томпсон Е. «Ведмежа Джонні», «Мустанг-іноходець» (1–2 на вибір).
12. Чапек К. «З погляду кішки».

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 3

**Тема: «Анімалістична література в колі дитячого читання.
Природа і людина»**

Теоретичні питання

1. Жанрові особливості природничої літератури.
2. Пейзаж у літературі. Специфіка літературного пейзажу.
3. Прокоментуйте окремі факти життєвої і творчої біографії автора.
4. **Ернест Сетон-Томпсон (1860–1946)**. «Снап», «Лобо», «Доміно» (1 на вибір здобувача). Авторські спостереження за світом природи. Утвердження любові до всього живого. Зображення художніх образів, їхнє розкриття у подіях твору.
5. **Джек Лондон (1876–1916)**. «Жага до життя». Проблеми життя і смерті, дружби й зрадництва у творі. Характеристика героїв твору. Описи природи та їхня роль у тексті. Значення назви оповідання.

Практичні завдання

1. Визначте ставлення автора твору до світу природи, знайдіть і прокоментуйте відповідні цитати.
2. Впишіть у таблицю художні описи пейзажів у творі та поясніть їхню роль у тексті. Зміст таблиці підсумуйте загальним висновком про специфіку літературного пейзажу.

Опис пейзажу	Роль у тексті
Висновок:	

**Альтернативні твори для опрацювання
під час вивчення теоретичних питань та виконання практичних завдань
(на вибір здобувача)**

1. Лонгфелло Г. «Пісня про Гайавату».
2. Оповідання М. М. Пришвіна, К. Г. Паустовського, В. В. Біанкі.
3. Даррелл Дж. «Моя родина та інші звірі», «Птахи, звірі й родичі» (1 на вибір).
4. Купер Ф. «Звіробій», «Останній із могікан» (1 на вибір).
5. Лондон Дж. «Біле Ікло», «Поклик предків» (1 на вибір).
6. Сетон-Томпсон Е. «Ведмежа Джонні», «Мустанг-іноходець», «Маленькі дикуни» (1–2 на вибір).
7. Треспольський Г. Н. «Білий Бім Чорне вухо».
8. Тургенєв І. С. Вірші в прозі («Горобець», «Собака», «Жебрак» та ін.) (2–3 1 на вибір).
9. Чапек К. «З погляду кішки».
10. Грем К. «Вітер у вербах».

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема: «Людські стосунки. «Шкільна» та «сімейна» проза для дітей»

Теоретичні питання

1. Прокоментуйте окремі факти життєвої і творчої біографії автора.
2. **Антон Павлович Чехов (1880–1904). «Хамелеон», «Товстий і тонкий».** Ставлення автора до своїх героїв. Майстерність письменника у змалюванні персонажів. Художні засоби розкриття образу. Роль художньої деталі. Підтекст. Символіка назви.
3. **Джеймс Олдрідж (1918–2015). «Останній дюйм».** Проблема взаємин між батьками й дітьми. Символічність назви оповідання. Образи Бена і Деві, художні засоби їхнього створення. Віра у внутрішні можливості людини, подолання нею життєвих випробувань, здатність до порозуміння. Утвердження сімейних цінностей.
4. **Марина Семенівна Аромштам (нар. 1960). «Коли відпочивають янголи».** Учителька (Марсем) та її учні: два погляди на один світ. Моральні проблеми (сімейні драми, перше кохання, конфлікти батьків і дітей, пошуки шляху в житті та ін.) та їхнє осмислення у творі.

Практичні завдання

1. Доведіть актуальність порушених письменником тем і проблем.

2. Впишіть у таблицю художні деталі та поясніть їхню роль у тексті (змалювання персонажів, розкриття внутрішнього стану, увиразнення авторської ідеї та ін.). Зміст таблиці підсумуйте загальним висновком про роль художньої деталі у творі.

Художня деталь	Роль у тексті
Висновок:	

**Альтернативні твори для опрацювання
під час вивчення теоретичних питань та виконання практичних завдань
(на вибір здобувача)**

1. Толстой Л. М. «Дитинство».
2. Треверс П. «Мері Поппінс».
3. Шмітт Е.-Е. «Оскар і Рожева Пані».
4. Гавальда А. «35 кіло надії».
5. Монтгомері Л. М. «Енн із «Зелених дахів».
6. Олкотт Л. «Маленькі жінки».
7. Осєєва В. О. «Дінка», «Дінка прощається з дитинством».
8. Пірс Ф. «Том і опівнічний сад».
9. Хемінгуей Е. «Кішка на дощі».
10. Шолохов М. О. «Доля людини».
11. Думбадзе Н. В. «Я, бабуся, Іліко та Іларіон».
12. Распутін В. Г. «Уроки французької», «Прощання з МатЬорою».
13. Парр М. «Вафельне серце».
14. Таунсенд С. «Таємний щоденник Адріана Моула».
15. Кауфман Б. «Угору сходишками, що ведуть вниз».

**СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 5
Тема: «Поетичне бачення світу»**

Теоретичні питання

1. **Мацуо Басьо (1644–1694). Хайку.** Відображення японських уявлень про красу в поезії митця. Лаконізм форми та широта художнього змісту хайку. Зображення станів природи в ліриці М. Басьо. Роль художньої деталі. Підтекст.
2. Особливості розвитку китайської лірики епохи Тан. **Лі Бо (701–762).** «Печаль на яшмовому ганку», «Призахідне сонце навіює думки про гори», «Сосна біля південної галереї» та ін. Основні теми і мотиви лірики митця. Вплив даосизму на його світогляд. Своєрідність пейзажів Лі Бо, утілення в них краси природи і духовного життя. **Ду Фу (712–770).** «Пісня про хліб і шовк», «Весняний краєвид», «Подорожуючи,

- вночі описую почуття» та ін.** Зв'язок поезії Ду Фу з історичною реальністю. Вплив конфуціанства на його світогляд. Національні образи, символи в ліриці митця. Образ ліричного героя, його сприйняття життя і природи, почуття, мрії, ідеали, дума про батьківщину.
3. Золота доба персько-таджицької лірики, її характерні особливості, видатні представники. **Омар Хайям (бл. 1048–після 1122). Рубаї.** Лаконізм і місткість жанру рубаї. Основні теми й мотиви творчості Омара Хайяма.
 4. Епоха Відродження (Ренесансу) в Європі. Гуманізм. Культ античності. Характерні риси ренесансної культури і літератури. **Франческо Петрарка (1304–1374). Сонети № 61, 132 та ін.** Історія кохання в сонетах Ф. Петрарки. Образ ліричного героя та героїні. Утілення гуманістичних ідеалів у поезії митця. Структура сонетів Ф. Петрарки. **Вільям Шекспір (1564–1616). Сонети № 66, 116, 130 та ін.** Виняткова роль В. Шекспіра в розвитку англійської національної літератури і світового мистецтва. Основні теми сонетів В. Шекспіра – кохання до Смаглявої леді, дружба. Відображення внутрішнього світу ренесансної людини (описи природи, змалювання сили почуттів та ін.). Художні особливості сонетів В. Шекспіра.
 5. Бароко як доба і художній напрям у європейській літературі й мистецтві. Видатні представники європейського бароко та їхні здобутки. **Луїс де Гонгора-і-Арготе (1561–1627). «Галерник».** Утілення у вірші провідних тем барокової літератури: людина і Доля, блукання людини у Всесвіті, залежність від вищих сил, драматизм духовного життя. Символіка твору. Образ ліричного героя. **Джонн Донн (1572–1631). «Священні сонети» (19-й сонет «Щоб мучить мене...» та ін.).** Напруга почуттів ліричного героя. Символіка. Поетична мова.
 6. **Редьярд Кіплінг (1865–1936). «Балада про Схід і Захід». «Якщо...».** Протистояння і примирення Сходу й Заходу в «Баладі про Схід і Захід» Р. Кіплінга. Антитези у творі. Ідеї миру і дружби. Динаміка образів головних героїв (Камаль, Полковничий син). Проблема духовного випробування людини та її моральної стійкості у вірші Р. Кіплінга «Якщо...». Сюжет і композиція вірша. Художні особливості твору, його провідна ідея (людина повинна залишатися собою у різних життєвих випробуваннях, зберігати вірність моральним принципам).
 7. Історичні, естетичні, філософські чинники розвитку романтизму. Основні ознаки романтизму як напряму в літературі й мистецтві. Романтизм у різних країнах. **Генріх Гейне (1797–1856). «Книга пісень» («На півночі кедр одинокий...», «Не знаю, що стало зо мною...», «Коли розлучаються двоє...» та ін.).** Специфіка німецького романтизму і творчість Г. Гейне. «Книга пісень»: особливості композиції збірки, образ ліричного героя, фольклорні елементи

(образи, мотиви, символи, жанрові ознаки пісні та ін.). Утілення високого почуття кохання у віршах митця. Особливості поетичної мови творів.

8. **Олександр Сергійович Пушкін (1799–1837)**. Лірика («До А. П. Керн» («Я пам'ятаю мить чудову...»), «Я вас кохав...», «Я пам'ятник собі поставив незотлінний...» та ін.). Значення творчості О. С. Пушкіна для розвитку російської та світової літератури. Провідні мотиви його лірики. Тема кохання і призначення мистецтва у віршах митця.
9. **Михайло Юрійович Лермонтов (1814–1841)**. Лірика («Сосна», «І нудно і сумно...», «На дорогу йду я в самотині...» та ін.). Мотиви світової скорботи у ліриці М. Ю. Лермонтова. Зв'язок творчості митця із традиціями європейського романтизму (Дж. Байрона, Г. Гейне та ін.).

Практичні завдання

1. Висловіть особисте ставлення до творчості, світоглядних уявлень та поетичної мови автора.
2. Знайдіть та впишіть у таблицю приклади використання художніх засобів у творі. Зміст таблиці підсумуйте загальним висновком про роль художніх засобів, специфіку поетичної мови митця, його уподобання.

Художні засоби	Приклад
Висновок:	

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема: «Теми дружби й кохання в літературі для юнацтва»

Теоретичні питання

1. Прокоментуйте окремі факти життєвої і творчої біографії автора.
2. **Шолом-Алейхем (1859–1916)**. «Пісня над піснями». Віхи життєвого і творчого шляху письменника. Відображення у його творах культури та долі єврейського народу. Тема кохання в повісті Шолом-Алейхема «Пісня над піснями». Еволюція героїв (Шимек і Бузя) у часі. Біблійні мотиви в повісті. Утвердження етичних цінностей.
3. **Олександр Степанович Грін (1880–1932)**. «Пурпурові вітрила». Поєднання реального і фантастичного в повісті. Основний конфлікт твору (Каперна – мрія). Ассоль і Грей. Символіка образу пурпурових вітрил.
4. **Василь Володимирович Биков (1924–2003)**. «Альпійська балада». Особливості сюжету і композиції повісті. Образи Івана Терешка і Джулії. Протиставлення сили дружби й кохання світу насильства.

Гуманістичний зміст повісті. Символічність назви твору, риси жанру балади в ньому.

Практичні завдання

1. Розкрийте сутність трактування проблеми кохання у творі.
2. Висловіть власне судження щодо подій і образів, підтвердіть свою думку цитатами з тексту.
3. Назвіть символи у творі, розкрийте їхній зміст, функції. Зміст таблиці підсумуйте загальним висновком про роль символів у творі.

Символи	Роль в тексті
Висновок:	

Альтернативні твори для опрацювання під час вивчення теоретичних питань та виконання практичних завдань (на вибір здобувача)

1. Бічер-Стоу. Г. «Хатина дядька Тома».
2. Крюс Дж. «Тім Талер, або Проданий сміх».
3. Шолом-Алейхем. «Хлопчик Мотл», «Пасха на селі».
4. Фраєрман Р. І. «Дикий собака динго, або Повість про перше кохання».
5. Бунін І. О. «Красуня».

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема: «Духовні пошуки людини в колі дитячого читання»

Теоретичні питання

1. Прокоментуйте окремі факти життєвої і творчої біографії автора.
2. **Антуан де Сент-Екзюпері (1900–1944).** «Маленький принц». Людські взаємини, моральні цінності в казці-притчі «Маленький принц». Філософський зміст твору. Художні образи.
3. **Річард Бах (нар. 1936).** «Чайка Джонатан Лівінгстон». Сюжет твору Р. Баха як філософська метафора людського буття. Алегоричні образи повісті. Утілення прагнення до високої мети в образі чайки Джонатана. Художній конфлікт і можливість його подолання. Ознаки притчі у творі.
4. **Володимир Галактіонович Короленко (1853–1921).** «Сліпий музикант». Пошук головним героєм (Петро Попельський) свого місця у світі. Тема мистецтва. Петро Попельський та Евеліна. Образ Максима Яценка, твердість його переконань, увага й повага до інших. Українська природа, народні образи й традиції в повісті.

Практичні завдання

1. Назвіть жанрові ознаки прочитаного Вами твору.
2. Охарактеризуйте ставлення головних персонажів до світу, природи, людей, мистецтва.
3. Виявіть актуальність порушених письменником тем і проблем.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема: «Сила творчої уяви. Пригоди і фантастика»

Теоретичні питання

1. Фантастика та фентезі: спільне та відмінне.
2. Прокоментуйте окремі факти життєвої і творчої біографії автора.
3. **Герберт Джордж Уеллс (1866–1946). «Чарівна крамниця».** Видатний англійський фантаст Г. Дж. Уеллс. Точка зору дорослого і дитини в новелі «Чарівна крамниця». «Дива» та їхнє сприйняття персонажами. Оповідач твору (батько). Особливості дитячого світу. Роль елементів фантастики.
4. **Рей Дуглас Бредбері (1920–2012). «Усмішка».** Тривога за руйнування духовних цінностей в оповіданні «Усмішка». Образ Тома, його динаміка. Значення образу Джоконди для розкриття головної ідеї твору.
5. **Роберт Шеклі (1928–2005). «Запах думок».** Утвердження сили людської думки у творі. Духовне й фізичне випробування Кліві. Роздуми автора про майбутнє людини та людства. Гуманістичний зміст оповідання – віра у перемогу людського розуму.

Практичні завдання

1. Назвіть основні ознаки фантастичної літератури та виявіть їх у прочитаних Вами творах.
2. Визначте головну думку прочитаного, підтвердіть її конкретними прикладами – цитатами з тексту.
3. Охарактеризуйте образи головних героїв.

Альтернативні твори для опрацювання

під час вивчення теоретичних питань та виконання практичних завдань (на вибір здобувача)

1. Акутагава Р. «Павутинка».
2. Азімов А. «Фах».
3. Верн Ж. «Двадцять тисяч льє під водою».
4. Бюргер Г. і Распе Р. Е. «Дивовижні пригоди, подорожі й бойові подвиги барона Мюнхгаузена»
5. Беляєв О. Р. «Людина-амфібія».
6. Буличов К. Цикл «Аліса» (1–2 твори на вибір), «Навколо світу за три години».

7. Бредбері Р. «Кульбабове вино», «Все літо в один день» та ін. оповідання (1–2 на вибір).
8. Маар П. «Пан Белло і блакитне диво», «Що не день, то субота», «Китобус, або Нові цятки для Суботика» (1–2 на вибір)
9. Монтгомері Л. М. «Емілі виростає» (трилогія «Емілі з Місячного Серпа»)
10. Льюїс К. С. «Хроніки Нарнії» (1–2 на вибір).
11. Нестлінгер К. «Пес йде у світ», «Начхати нам на огіркового короля!», «Гном у голові», «Летить, хрущі» (1–2 на вибір)
12. Ролінг Дж. К. «Гаррі Поттер і філософський камінь».
13. Стругацькі А. і Б. «Важко бути богом».
14. Толкін Дж. Р. Р. «Володар Перснів».
15. Уеллс Г. «Невидимець», «Машина часу» (1 на вибір).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Тема: «Сучасна література для дітей»

Теоретичні питання

1. Основні відомості про життя і творчість сучасних авторів, секрет популярності їхніх творів у різних країнах.
2. Персонаж (як утілення загального в конкретному, дійова особа у творі) і герой літературного твору (персонаж із яскравими індивідуальними рисами, рушій сюжету, центр твору). Дитячі персонажі в класичній та сучасній літературі: динаміка змін.
3. Твори сучасних письменників для дітей і про дітей:
 - тематика;
 - проблематика;
 - система образів;
 - сюжет;
 - композиція;
 - моральні цінності у творах;
 - категорія «художності» сучасних творів для дітей;
 - реалізація основних функцій дитячої літератури в сучасній літературі для дітей.

Практичні завдання

1. Визначте жанрові ознаки прочитаного Вами твору (казки, оповідання, повісті, роману тощо), проілюструйте їх конкретними прикладами (цитатами).
2. Визначте актуальні проблеми у творі, які пов'язані зі зростанням дитини, її взаєминами з колективом, світом дорослих; висловіть своє ставлення до порушених питань, розкрийте їхню актуальність.

3. Впишіть у таблицю відмінні та спільні риси дитячих персонажів з класичної та сучасної літератури. Зміст таблиці підсумуйте загальним висновком про динаміку змін літературних героїв.

ПЕРСОНАЖІ			
Схема аналізу	Класичний (ім'я; твір, автор)		Сучасний (ім'я; твір, автор)
	Відмінні риси	Спільні риси	Відмінні риси
Соціальне і матеріальне становище			
Портрет; зовнішній вигляд; мова героя			
Риси особистості; зображення внутрішніх переживань			
Характер діяльності, взаємодія з оточуючими			
Характеристика героя іншими персонажами			
Авторське ставлення до персонажа			
Висновок: Які проблеми (філософські, соціальні, морально-етичні тощо) привели авторів до створення даних образів? Що зумовило динаміку змін літературних героїв?			

**Твори для опрацювання
під час вивчення теоретичних питань та виконання практичних завдань
(на вибір здобувача)**

1. Ліндгрєн А. А. Е. «Міо, мій Міо» та ін.
2. Азімов А. «Фах» та ін.
3. Гавальда А. «35 кіло надії»
4. Гагеруп К. «Золота Вежа».
5. Геддон М. «Загадковий нічний інцидент із собакою».
6. Гордер Ю. «Світ Софії».
7. Дал Р. «Чарлі і шоколадна фабрика».

8. Джонс Д. В. «Мандрівний Замок Хаула».
9. Екгольм Я. У. «Людвігові хитрому – ура! ура! ура!».
10. Енде М. «Момо», «Нескінченна історія», «Джим Гудзик і машиніст Лукас» (1 на вибір).
11. Зузак М. «Крадійка книжок».
12. Колфер Й. «Артемід Фаул» («Код вічності» або ін.) (1 на вибір).
13. Космовська Б. «Позолочена рибка».
14. Ліндгрєн А. А. Е. «Брати Лев'яче серце».
15. Маар П. «Пан Белло і блакитне диво», «Що не день, то субота», «Китобус, або Нові цятки для Суботика», «Машина для здійснення бажань, або Суботик повертається в суботу» (1–2 на вибір).
16. Монтгомері Л. М. «Емілі виростає» (трилогія «Емілі з Місячного Серпа»).
17. Нанетті А. «Мій дідусь був черешнею».
18. Нестлінгер К. «Конрад, або Дитина з бляшанки». «Пес йде у світ», «Начхати нам на огіркового короля!», «Гном у голові», «Летить, хрущі» «Маргаритко, моя квітко» (1–2 на вибір).
19. Парр М. «Вафельне серце».
20. Пулман Ф. Трилогія «Темні початки» («Північне сяйво», «Магічний ніж», «Янтарне скло») (1–2 на вибір).
21. Сашар Л. «Ями».
22. Старк У. «Чи вмієш ти свистати, Юганно», «Петер і червоний птах», «Мій друг Персі, Бофало Біл і я» (1 на вибір).
23. Стронг Дж. «Кімнатні пірати», «Розшукується ракета на чотирьох лапах», «Гармидер у школі», «Канікули з близнятами» (1–2 на вибір).
24. Сучасна зарубіжна поезія (1–2 твори на вибір).
25. Таунсенд С. «Таємний щоденник Адріана Моула».
26. Уліцька Л. Є. «Паперова перемога», дитячі оповідання (1–2 на вибір).
27. Функе К. «Чорнильне серце» та ін.
28. Шведер О. Г. «Сни шовкопряда».
29. Шмітт Е.-Е. «Оскар і Рожева Пані».
30. Янсон Т. «Комета прилітає», «Капелюх Чарівника», «Зима-чарівниця» та ін.

2.4. КОНТРОЛЬНА РОБОТА ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ

Завдання

1. Обрати з переліку рекомендованих джерел один твір світової дитячої літератури, який не увійшов до змісту семінарських занять (автор, літературний період, художній напрямок, жанр – на вибір студента).
2. Обов'язково прочитати текст обраного художнього твору у повному обсязі.
3. Знайти та проробити критичну літературу, в якій розглянуто обраний твір (різноманітні аспекти його поетики та проблематики, жанрова своєрідність, композиція, сюжет, семантика заголовку, історія написання тексту, його місце і значення у творчому доробку письменника тощо).
4. Підготувати усний міні-проект, мета якого – всебічне розкриття естетичної значущості та виховного потенціалу конкретного зразка світової дитячої літератури (використання наочних засобів та інформаційних технологій є доречним).

NB! Публічна демонстрація підготовлених студентами міні-проектів відбувається на останньому семінарському занятті.

Завдання для студентів, які навчаються за індивідуальним планом

1. Обрати з переліку рекомендованих джерел один твір світової дитячої літератури, який не увійшов до змісту семінарських занять (автор, літературний період, художній напрямок, жанр – на вибір студента).
2. Обов'язково прочитати текст обраного художнього твору у повному обсязі.
3. Знайти та проробити критичну літературу, в якій розглянуто обраний твір (різноманітні аспекти його поетики та проблематики, жанрова своєрідність, композиція, сюжет, семантика заголовку, історія написання тексту, його місце і значення у творчому доробку письменника тощо).
4. Написати твір-роздум, мета якого – всебічне розкриття естетичної значущості та виховного потенціалу конкретного зразка світової дитячої літератури. Обсяг твору – 3–4 сторінки формату А4. Цитування першоджерела, доповнене власними коментарями, є обов'язковим!
5. Підготувати мультимедійну презентацію, виконану у програмі Power Point, що корелює зі змістом написаного твору та наочно відображає його основні положення.

NB! КРЗМ надсилається викладачеві в електронному вигляді перед останнім семінарським заняттям.

Література

Основна

1. Арзамасцева И. Н., Николаева С. А. Детская литература: учебник для студ. высш. и средн. пед. учеб. завед. 2-е изд., стер. Москва: Academia, 2002. 470 с.
2. Будур Н. В., Иванова Э. И., Николаева С. А., Чеснокова Т. А. Зарубежная детская литература: учеб. пособ. для студ. средн. и высш. пед. учеб. завед. 2-е изд., стер. Москва: Академия, 2000. 304 с.
3. Детская литература: хрестоматия / сост. Я. А. Чернявская, Г. В. Регушевская. Москва: Просвещение, 1987. 447 с.
4. Детская литература: учеб. пособ. для вузов / под ред. Е. Е. Зубаревой. – Москва: Просвещение, 1989. 399 с.
5. Зарубежная литература для детей и юношества: в 2 ч. / под ред. Н. К. Мещеряковой, И. С. Чернявской. Москва: Просвещение, 1989. Ч. 1. 226 с.; Ч. 2. 272 с.
6. Минералова И. Г. Детская литература: учеб. пособ. для вузов. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. 176 с.
7. Сетин Ф. И. История русской детской литературы: конец X – первая половина XIX века: учеб. пособ. Москва: Просвещение, 1990. 304 с.

Додаткова

1. Алексеева М. И. К вопросу об обработке и пересказе в литературе для детей. URL: <http://www.detlitlab.ru/?cat=11&text=56>.
2. Анатольева Е. А. Тайны литературной сказки. Москва: Преет, 1998. 228 с.
3. Аникин В. П. Русская народная сказка. Москва: Просвещение, 1977. 208 с.
4. Аникин В. П. Устное народное творчество. Москва: Academia, 2011. 752 с.
5. Бегак Б. А. Дети смеются: очерки о юморе в детской литературе. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Детская литература, 1979. 223 с.
6. Бегак Б. А. Тропинками тайны. Приключенческая литература и дети: очерки. Москва: Детская литература, 1985. 93 с.
7. Борьба за сказку. *Детская литература*. 1988. №5. С. 31–35. URL: <http://www.chukfamily.ru/>.
8. Жестокая правда о сказках или сказки для взрослых. URL: <http://login.ru/articles/zhestokaya-pravda-o-skazkakh-ili-skazki-dlya-vzroslykh/>.
9. Залёткина Н. Проблемы детской литературы XXI века. URL: <http://rulit.org/publication/2187>.

10. Звонарева Л. Почувствовать нерв времени: Заметки о современной детской литературе и периодике: Часть I. *Детская литература*. 2002. № 3. С. 10–14.
11. Звонарева Л. Почувствовать нерв времени: Заметки о современной детской литературе и периодике: Часть II. *Детская литература*. 2002. № 4. С. 16–21.
12. Мещерякова М. И. Русская детская, подростковая и юношеская проза 2-й половины XX века: проблемы поэтики. Москва: Мегатрон, 1997. 382 с.
13. Минералова И. Г. Фантастические жанры в детском и юношеском чтении. *Детская литература*. 2002. № 1. С. 153–158.
14. Николаева С. А. Дети и война: очерки. Москва: Детская литература, 1991. 160 с.
15. Оксенчук А. Е. Зарубежная детская литература: учебно-метод. пособ. Витебск: УО «ВГУ им. П. М. Машерова», 2010. 69 с.
16. Путилова Е. О. Детское чтение – для сердца и разума: очерки по истории детской литературы. Санкт-Петербург, 2005. 356 с.
17. Смирнова В. В. О детях и для детей. Москва: Детская литература, 1967. 456 с.
18. Шинкарук С. Дитяча література: шляхи подолання кризи [Інтерв'ю з письменниками, що пишуть для дітей]. *Книжковий клуб плюс*. 2006. №7–8. С. 6–12.

2.5. ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота спрямована на:

- 1) отримання студентом додаткових знань з курсу;
- 2) розвиток навичок роботи з науковими матеріалами з історії літератури.

Окремі теми курсу виносяться на самостійне опрацювання з метою вивчення тих розділів навчальної програми, які не були (або були оглядово) висвітлені під час лекційного курсу та не стали предметом обговорення на семінарських заняттях.

Для виконання самостійної роботи студенту пропонується:

- 1) опрацювати літературу з **теоретичних питань**, занотувати основну інформацію;
- 2) для **аналізу тексту** прочитати вказаний твір;
- 3) опрацювати критичну літературу за ним;
- 4) зробити аналіз вказаних аспектів художніх текстів, основне занотувати;
- 5) провести самоконтроль підсумків роботи.

Під час самостійного опрацювання матеріалу можна:

- 1) отримати консультацію у викладача;
- 2) застосувати рекомендовані друковані джерела та електронні ресурси (див. розділ 2.6. «Література до курсу»).

Тематика самостійної роботи

Теоретичні питання

1. Художня література – духовна скарбниця людства. Роль книжки в сучасному житті.
2. Література як вид мистецтва. Художній образ.
3. Оригінал і переклад. Види перекладів, специфіка художнього перекладу. Переклад і переспів.
4. Література і культура. Роди літератури (епос, лірика, драма), їхні характерні ознаки.
5. Літературний процес. Основні літературні епохи, напрями, течії, специфіка їхнього розвитку в різних країнах.
6. Загальнокультурне значення священних книг народів світу, найвідоміші з них. Священні книги як вихідна основа світових релігій, етичних уявлень, мистецтва різних народів.
7. Утілення сюжетів і образів священних книг людства у мистецтві (література, живопис, музика, скульптура, архітектура, театр, кіно, мультиплікація та ін.).
8. Звернення українських письменників до образів, сюжетів, мотивів Біблії, Корану. Визначні пам'ятки християнства та ісламу в Україні й за кордоном.

9. Фольклор, його характерні ознаки. Фольклорні жанри різних народів (прислів'я, приказки, загадки, пісні). Гуманістичні цінності, втілені у фольклорних творах різних народів.
10. Література і фольклор. Елементи фольклору в літературних творах про природу.
11. Традиції фольклору (казка, пісня, народні образи) у творах Ч. Діккенса та М. В. Гоголя.
12. Спільні теми, сюжети та образи для малих жанрів українського та зарубіжного фольклору.
13. Поняття про міф. Основні тематичні групи міфів (про створення і будову світу, про героїв, календарні та ін.). Відображення єдності людини й природи в міфах різних народів. Популярні міфологічні образи, сюжети, мотиви різних народів.
14. Утілення міфів народів світу в мистецтві (література, живопис, музика, скульптура, архітектура, театр, кіно, мультиплікація та ін.).
15. Подібність елементів (образів, сюжетів, мотивів) у міфах різних народів. Міф і казка.
16. Байка як літературний жанр, її характерні ознаки, особливості художньої будови, повчальний зміст.
17. Поетичне переосмислення традиційних сюжетів і образів Езопа в українських байках.
18. Специфіка художнього втілення сюжетів Езопа в байках І. А. Крилова.
19. Жанрова специфіка фольклорної та літературної казки. Різновиди казок (про тварин, чарівні, соціально-побутові та ін.), їхні характерні ознаки.
20. Національний колорит казок та засоби його створення. Казкові образи й сюжети у творах мистецтва (література, живопис, музика, скульптура, архітектура, театр, кіно, мультиплікація та ін.).
21. Пейзаж у літературі та інших видах мистецтва.
22. Детектив як жанр літератури, характерні ознаки жанру. Жанрове розмаїття детективів.
23. Новела як літературний жанр, її характерні ознаки, різновиди.
24. Зображення трагедії Другої світової війни з різних боків Європи.
25. Образ майбутнього у творах сучасного мистецтва (література, живопис, музика, театр, кіно, мультиплікація та ін.).

Аналіз творів

1. **Веди.** Веди як пам'ятка індоєвропейської словесності II–I тис. до н. е. Образи ведійської міфології (боги, напівбоги, герої, ворожі сили, символи та ін.). Космогонічні міфи Вед.
2. **Біблія.** Старий Заповіт (Створення світу. Каїн і Абель. 10 заповідей). Новий Заповіт (Євангеліє) (2–3 розділи за вибором здобувача). Біблія як основа двох релігій – юдейської та християнської. Зв'язок Біблії з історією і міфологією. Структура Біблії,

- її складники. Ключові ідеї та образи Старого і Нового Заповітів. Морально-філософський зміст біблійних сюжетів і образів.
3. **Коран.** Коран – головна книга ісламу. Побудова Корану, охоплення в ньому різних сфер людського життя.
 4. **Грецькі міфи.** Міф про Прометея. Міфи про Геракла (1–2 міфи). Дедал і Ікар. Нарцис. Пігмаліон і Галатея. Орфей і Еврідіка. Деметра і Персефона (3–4 на вибір здобувача).
 5. **Індійські міфи.** Творення. Про створення ночі. Про потоп. Про золоті часи (2–3 на вибір здобувача).
 6. **Єгипетські міфи.** Ра та Апоп. Міф про те, як Тефнут покинула Єгипет (1–2 на вибір здобувача).
 7. **Езоп.** «Лисиця і виноград», «Вовк і Ягня», «Крук і Лисиця», «Мурашки й Цикада» (2–3 на вибір здобувача). Поєднання конкретного і загального в байках Езопа. Утілення людських якостей (працелюбність, розум, хитрість, дурість, жорстокість, лінощі та ін.) в алегоричних образах. Мораль байок Езопа.
 8. **Іван Андрійович Крилов (1769–1844).** «Квартет», «Бабка і Муравель», «Вовк і Ягня» (1–2 на вибір здобувача). Моральні проблеми в байках І. А. Крилова. Яскравість алегоричних образів.
 9. **Брати Я. і В. Грімм.** «Пані Метелиця», «Бременські музиканти» (1 на вибір здобувача). Значення діяльності братів Я. і В. Грімм у збиранні й збереженні фольклору. Моральні цінності в казках. Характеристика образів персонажів. Антитеза.
 10. **Олександр Сергійович Пушкін (1799–1837).** Вступ по поеми «Руслан і Людмила». «Казка про рибалку та рибку», «Казка про мертву царівну і сімох богатирів» (1 на вибір здобувача). Синтез фольклорних і літературних елементів у творчості О. С. Пушкіна. Система образів. Автор. «19 жовтня 1825 року». Дитинство і юність О. С. Пушкіна. Уславлення лицейської дружби й вірності ідеалам у вірші О. С. Пушкіна «19 жовтня 1825 року». Авторські спогади й роздуми у творі.
 11. **Ганс Крістіан Андерсен (1805–1875).** «Соловей», «Непохитний олов'яний солдатик», «Дикі лебеді», «Снігова королева» (1 на вибір здобувача). Протиставлення «справжнього» і «штучного» в казці «Соловей»; соловей як утілення сили природи й мистецтва. Утвердження сили кохання й відданості в казці «Непохитний олов'яний солдатик». Боротьба добра і зла в казці «Дикі лебеді». Змалювання протистояння щирих людських стосунків фантастичному світу зла в казці «Снігова королева».
 12. **Джон Кітс (1795–1821).** «Про коника та цвіркуна». Поетизація образу природи у вірші, його ідея («Поезія землі не вмере ніколи...»).
 13. **Йоганн Вольфганг Гете (1749–1832).** «Нічна пісня подорожнього». Зображення взаємозв'язку різних сфер природи й людини в поетичному творі.

14. **Генріх Гейне (1797–1856).** «Задзвени із глибини...». Утілення краси весняної природи у вірші. Зв'язок із фольклором (пісня).
15. **Марк Твен (1835–1910).** «Пригоди Тома Соєра». Світ дорослих і світ дітей у повісті. Том Соєр і Гекльберрі Фінн. Ставлення автора до своїх героїв. Провідні ідеї твору (дружба, кохання, людяність та ін.).
16. **Елеанор Портер (1868–1920).** «Полліанна». Щирість, мужність і оптимізм героїні твору, її вплив на життя міста. Полліанна та її друзі. Художні засоби розкриття образу Полліанни. Ідея радості життя й відкриття світу у творі.
17. **Льюїс Керролл (1832–1898).** «Аліса в Країні Див». Творча історія книжки, її зв'язок із біографією письменника та життям Англії «вікторіанської» доби. Образ Аліси, світ її уяви і захопливі пригоди. Персонажі, які оточують героїню. Особливості художньої мови твору. Організація казки як гри (гра з часом і простором, гра зі словами (назвами), гра з правилами).
18. **Марина Іванівна Цвєтаєва (1892–1941).** «Книги в червоній палітурці». Чарівний світ літератури й мистецтва у вірші М. І. Цвєтаєвої. Знайомі образи з прочитаних книг (Том Соєр, Гекльберрі Фінн та ін.). Образ ліричної героїні, котра любить читати. Роль літературних і музичних асоціацій у творі.
19. **Роальд Дал (1916–1990).** «Чарлі і шоколадна фабрика». Цікаві пригоди хлопчика Чарлі та його друзів на казковій шоколадній фабриці містера Вонкі. Доброта і щирість головного героя.
20. **Жуль Верн (1828–1905).** «П'ятнадцятирічний капітан». Тема духовного випробування людини в романі Ж. Верна. Образ Діка Сенда, моральні якості героя, його мужність і людяність. Дік Сенд і його друзі. Дік Сенд і Негоро. Проблема рабства в романі. Описи природи.
21. **Роберт Льюїс Стівенсон (1850–1894).** «Острів скарбів». Особливості розвитку пригодницького сюжету у творі. Система образів (Джим Хокінс і його товариші), пірат Сільвер та ін.). Моральні цінності.
22. **Чарльз Діккенс (1812–1870).** «Різдвяна пісня в прозі». Подорож у часі й просторі Скруджа. Динаміка образу Скруджа, причини його духовного переродження. Сюжет і композиція повісті. Значення образу Різдва у творі. Елементи фольклору (казки, пісні).
23. **Микола Васильович Гоголь (1809–1852).** «Ніч перед Різдвом». Народні традиції та звичаї у творі. Тема кохання. Образи Оксани і Вакули. Роль фантастики в повісті. Елементи фольклору (традиційні образи – відьма, чорт, місяць та ін.; різдвяні символи; казкові мотиви).
24. **Гаррієт Бічер-Стоу (1811–1896).** «Хатина дядька Тома». Проблема рабства і ставлення до людей різних рас і національностей у творі. Образи дядька Тома, Елізи, Джорджа Гарріса, Джорджа Шелбі, Євангеліни (Єви). Ідеї доброти, поваги до людини, мужності, толерантності. Викриття жорстокості й расової неприязні в романі.

25. **Мацуо Басьо (1644–1694). Хайку.** Відображення японських уявлень про красу в поезії митця. Лаконізм форми та широта художнього змісту хайку. Зображення станів природи в ліриці М. Басьо. Роль художньої деталі. Підтекст.
26. **Роберт Бернс (1759–1796). «Моє серце в верховині...».** Ідея любові до батьківщини у вірші Р. Бернса. Антитеза (рідний край – чужина). Елементи фольклору (традиційні образи, постійні епітети, повтори та ін.).
27. **Генрі Лонгфелло (1807–1882). «Пісня про Гайавату» (1 розділ на вибір здобувача).** Міфи північноамериканських індіанців та їхнє втілення в поемі «Пісня про Гайавату». Елементи фольклору у творі (пісні, казки, легенди та ін.). Образ Гайавати. Ідеї миру, національного єднання, служіння народові.
28. **Вальтер Скотт (1771–1832). «Айвенго».** В. Скотт – засновник історичного роману. Історія і художній вимисел у романі «Айвенго». Утілення в образі Айвенго кодексу лицаря, художні засоби створення образу. Зіткнення добра, краси й справедливості із жорстокістю і підступністю. Образи Бріана де Буагільбера, принца Джона, Фрон де Бефа, Моріса де Брасі, Ровени, Ребекки. Історичний колорит твору та засоби його створення. Динаміка сюжету і гумор.
29. **Едгар Аллан По (1809–1849). «Золотий жук».** Е. А. По – засновник жанру детективу у світовій літературі. Захопливий сюжет повісті «Золотий жук». Особливості композиційної будови твору – «розповідь у розповіді», її художнє значення (поєднання різних точок зору, створення емоційної напруги, таємничої атмосфери та ін.). Образи Вільяма Леграна, Джупітера, оповідача.
30. **Артур Конан Дойл (1859–1930). Оповідання про Шерлока Холмса («Пістрява стрічка», «Спілка рудих»).** А. Конан Дойл – відомий автор детективних циклів, популярність його героїв у різних країнах. Особливості сюжету і композиції оповідань про Шерлока Холмса. Шерлок Холмс як безпосередній учасник розв'язання сімейного конфлікту в оповіданні «Пістрява стрічка». Іронічне зображення пристрасті людини до легкого збагачення в оповіданні «Спілка рудих». Сутність «дедуктивного методу» Шерлока Холмса, утвердження в його образі сили інтелекту і моральних якостей. Доктор Ватсон як оповідач. Різні точки зору на події як художній прийом створення атмосфери таємничості.
31. **О. Генрі (1862–1910). «Дари волхвів», «Останній листок».** О. Генрі – майстер новели. Моральні цінності в новелі «Дари волхвів». Біблійні мотиви у творі, художні деталі. Новела «Останній листок» – гімн людині, котра здатна на самопожертву заради ближнього. Специфіка розкриття образу Бермана (непримітна зовнішність, невдаха, найкращий «шедевр» митця). Образи дівчат (Сью, Джонсі), їхня динаміка. Особливості художньої мови новели, розповідач.

32. Друга світова війна у європейській поезії (**К. І. Галчинський** («Лист із полону», «Пісня про солдатів з Вестерплатте» та ін.), **А. Маргул-Шпербер** («Про назву концтабору Бухенвальд»), **Б. Ш. Окуджава** («До побачення, хлопчики...») та ін.) (2–3 твори на вибір здобувача).
33. **Редьярд Кіплінг (1865–1936)**. «Балада про Схід і Захід». «Якщо...». Протистояння і примирення Сходу й Заходу в «Баладі про Схід і Захід» Р. Кіплінга. Антитези у творі. Ідеї миру і дружби. Динаміка образів головних героїв (Камаль, Полковничий син). Проблема духовного випробування людини та її моральної стійкості у вірші Р. Кіплінга «Якщо...». Сюжет і композиція вірша. Художні особливості твору, його провідна ідея (людина повинна залишатися собою у різних життєвих випробуваннях, зберігати вірність моральним принципам).
34. **Джанні Родарі (1920–1980)**. «Листівки з видами міст». Широта світу та його сприйняття ліричним героєм вірша. Листівки як символ широти світу й прагнення до його відкриття.
35. **Астрід Анна Емілія Ліндгрєн (1907–2002)**. «Міо, мій Міо». Основні відомості про життя і творчість письменниці, популярність її творів у різних країнах. Моральні цінності у творчості А. Ліндгрєн. Образи головних героїв. Перемога добра над злом.
36. **Міхаель Андреас Гельмут Енде (1929–1995)**. «Джим Гудзик і машиніст Лукас». Фантастична країна Усландія та її мешканці (король, Лукас, пан Ермель, пані Ваас та ін.). Моральні цінності, що стверджуються у творі (дружба, кохання, сім'я, повага до інших, любов до батьківщини).
37. **Крістіне Нестлінгер (нар. 1936)**. «Конрад, або Дитина з бляшанки». Незвичайність образу Конрада, риси його характеру. Конрад і його становлення у світі.
38. **Айзек Азімов (1920–1992)**. «Фах». Роздуми про майбутнє людини й людства. Образ Джорджа Плейтена. Проблема духовної реалізації людини. Розуміння сутності культури й освіти, призначення людини в сучасному світі. Утвердження сили людського інтелекту, самостійності мислення, творчої уяви, моральних цінностей.
39. **Діана Вінн Джонс (1934–2011)**. «Мандрівний Замок Хаула». Поєднання елементів казки та детективу у творі. Образ Софі, світ її мрій, бажань, жахів. Значення художнього прийому чаклунства у творі.
40. **Корнелія Функе (нар. 1958)**. «Чорнильне серце». Тема «оживлення» книги у творі. Образ Мегі – дівчинки, котра любить читати. Її пригоди й духовне випробування. Поєднання уявного і реального світів.

2.6. ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

1. Нормативні документи

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392). *Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України*. 2012. № 4–5. С. 3–56. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п>.
2. Зарубіжна література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 класи (2012 р. зі змінами 2015–2017 рр.) / кер. авт. кол. О. М. Ніколенко. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>.
3. Концепція Нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednyaua-sch2016/konceptiya.html>.

2. Підручники, навчальні посібники

1. Аверьянова Л. Н. Букварь Кариона Истомина. URL: http://nnm.me/blogs/jkar/bukvar_kariona_istomina/.
2. Арзамасцева И. Н., Николаева С. А. Детская литература: учебное пособие для студ. пед. вузов. Москва: Академия, 2005. 576 с.
3. Бобина Т. О. Современная литература для детей: темы и жанры: учеб. пособ. для студ., обучающихся по спец. 071201 «Библиотечно-информационная деятельность». Челябинск: Челяб. гос. акад. культ. и иск., 2013. 191 с.
4. Бондарук О. Слов'янська міфологія. Загадки прадавніх вірувань слов'янських народів. *Міфи народів світу*: посіб. з літ. народів світу для серед. шк. Львів: Просвіта, 1997. С. 265–326.
5. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. Москва: Детская литература, 1980. 448 с.
6. Будур Н. В., Иванова Э. И., Николаева С. А., Чеснокова Т. А. Зарубежная детская литература: учеб. пособ. для студ. средн. и высш. пед. учеб. завед. 2-е изд., стер. Москва: Академия, 2000. 304 с.
7. Волошина Н. Й., Бандура О. М., Гальонка О. А. Наукові основи методики літератури: посіб. / за ред. Н. Й. Волошиної. Київ: Ленвіт, 2002. 344 с.
8. Гриценко З. А. Детская литература. Методика приобщения детей к чтению: учеб. пособ. для студ. фак. дошк. воспитания высш. пед. учеб. заведений. 3-е изд., стер. Москва: Академия, 2008. 320 с.
9. Детская литература: учеб. пособ. для вузов / под. ред. Е. Е. Зубаревой. – Москва: Просвещение, 1989. 399 с.
10. Зарубежная литература для детей и юношества: в 2 ч. / под ред. Н. К. Мещеряковой, И. С. Чернявской. Москва: Просвещение, 1989. Ч. 1. 226 с.; Ч. 2. 272 с.

11. Качак Т. Б., Круль Л. М. Дитяча література: навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Початкова освіта», «Дошкільна освіта». Івано-Франківськ: Тіповіт, 2014. 236 с.
12. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей: підручник. Київ: Академвидав, 2014. 416 с.
13. Качак Т. Дитяча література та методика навчання літературного читання: метод. рекомендації. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2020. 62 с.
14. Лановик М. Б., Лановик З. Б. Українська усна народна творчість: навчальний посіб. Київ: Знання-Прес, 2006. 591 с.
15. Мартинець А. М. Дитяча зарубіжна література: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2011. 224 с.
16. Методические рекомендации к курсу «Детская литература»: для студентов филологических факультетов педвузов Украины / сост.: О. В. Жарикова, И. Е. Шишкина. Горловка: ГППИИЯ, 2011. 44 с.
17. Минералова И. Г. Детская литература: учеб. пособ. для вузов. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. 176 с.
18. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: підручник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2010. 432 с.
19. Овдійчук Л. М. Дитяча література: модульний курс для студентів філологічних факультетів. Рівне: Тетіс, 2008. 314 с.
20. Огар Е. І. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки: навч. посіб. для студ. вищ. навчал. закл. Львів: Аз-Арт, 2002. 158 с.
21. Оксенчук А. Е. Зарубежная детская литература: учебно-метод. пособ. Витебск: УО «ВГУ им. П. М. Машерова», 2010. 69 с.
22. Сетин Ф. И. История русской детской литературы: конец X – первая половина XIX века: учеб. пособ. Москва: Просвещение, 1990. 304 с.
23. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: навчальний посіб. Київ: Кондор, 2007. 313 с.
24. Children's Literature: New Approaches / ed. K. Lesnik-Oberstein. New York: Palgrave MacMillan, 2004. 235 p.

3. Літературознавчі словники, довідники, енциклопедії

1. Бандура О., Бандура Г. Теорія літератури в тезах, дефініціях, таблицях: навч. довід. Київ: Шкільний світ, 2008. 128 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).
2. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / за ред. А. Волкова. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.
3. Литературная энциклопедия терминов и понятий / под ред. А. В. Николюкина. Москва: НПК «Интелвак», 2001. 1600 стлб.
4. Литературный энциклопедический словарь / под общ. ред. В. М. Кожевникова, П. А. Николаева. Москва: Советская энциклопедия, 1987. 752 с.

5. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. (Енциклопедія ерудита). Т. 1: А (аба) – Л (лямент). 608 с.; Т. 2: М (Маадай-Кара) – Я (я-форма). 624 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. 2-ге вид., виправл., доповн. Київ: ВЦ «Академія», 2007. С. 752. (Nota bene).
7. Мещерякова М. И. Краткий словарь литературных терминов: метод. рекоменд. для учителя и учеников. Москва: Мегатрон, 1998. 59 с.
8. Ніколенко О. М., Мацапура В. І. Літературні епохи, напрями, течії. Київ: Педагогічна преса, 2004. 128 с.
9. Нямцу А. Е. Основы теории традиционных сюжетов. Черновцы: Рута, 2003. 80 с.
10. Поэтика: словарь актуальных терминов и понятий / гл. науч. ред. Н. Д. Тмарченко. Москва: Издательство Кулагиной; Intrada, 2008. 358 с.
11. Словник художніх засобів і тропів / авт.-уклад. В. Ф. Святовец. Київ: ВЦ «Академія», 2011. 176 с. (Серія «Nota bene»).
12. Тимофеев Л. И., Тураев С. В. Словарь литературоведческих терминов. Москва: Просвещение, 1974. 509 с.
13. Энциклопедический словарь юного литературоведа / сост. В. И. Новиков. Москва: Педагогика, 1988. 416 с.

4. Дисертації, монографії, статті, нариси

1. Алексеева М. И. К вопросу об обработке и пересказе в литературе для детей. URL: <http://www.detslitlab.ru/?cat=11&text=56>.
2. Анатольева Е. А. Тайны литературной сказки. Москва: Преет, 1998. 228 с.
3. Аникин В. П. Русская народная сказка. Москва: Просвещение, 1977. 208 с.
4. Аникин В. П. Устное народное творчество. Москва: Academia, 2011. 752 с.
5. Бегак Б. А. Дети смеются: очерки о юморе в детской литературе. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Детская литература, 1979. 223 с.
6. Бегак Б. А. Тропинками тайны. Приключенческая литература и дети: очерки. Москва: Детская литература, 1985. 93 с.
7. Борьба за сказку. *Детская литература*. 1988. №5. С. 31–35. URL: <http://www.chukfamily.ru/>.
8. Винник В. М. Дитяча література: до проблеми бінарності текстів. *Вісник Житомирського державного університету*. Житомир, 2011. Вип. 60. С. 197–199.
9. Вовк У. С. Поняття дитячої літератури та її художня специфіка. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Львів, 2002. № 453. С. 352-356.
10. Волощук Е., Бегун Б. Технэ майевтикe: теория и практика анализа литературного произведения. *Тема*. 1997. № 1–2. 248 с.

11. Гнідець У. С. Современная украинская литература для детей и юношества. *Вестник детской литературы*. Санкт-Петербург, 2010. Вып. 1. С. 78–83.
12. Гнідець У. Література для дітей та юнацтва: концептуалізація поняття в контексті соціокультурного розвитку суспільства. *Зарубіжна література*. 2010. № 47 (687). С. 22–28.
13. Гнідець У. С. Візуалізація образу дитини як спосіб здійснення літературної комунікації. *Іноземна філологія*. Львів, 2007. Вип. 119 (2). С. 68–75.
14. Гнідець У. С. Концептуалізація розуміння сучасної літератури для дітей та юнацтва в світлі наукової критики. *Література. Діти. Час. Вісник центру дослідження літератури для дітей та юнацтва*. Тернопіль, 2011. Вип. 1. С. 25–35.
15. Гнідець У. С. Література для дітей та юнацтва та ідеологія (на прикладі німецькомовної літератури кінця ХХ–ХХІ ст. *Мова і культура*. 2009. Вип. 11. Т. II (114). С. 175–179.
16. Гнідець У. С. Література для дітей та юнацтва як самобутній естетичний феномен: з історії становлення. *Всесвітня література в сучасній школі*. 2009. № 10 (350). С. 62–64.
17. Гнідець У. С. Література для дітей та юнацтва: компаративний аспект. *Літературознавчі студії*. Київ, 2010. Вип. 26. С. 574–579.
18. Гнідець У. С. Моделювання літературної комунікації у літературі для дітей та юнацтва. *Мовні і концептуальні картини світу*. Київ, 2008. Вип. 26. Ч. 1. С. 226–231.
19. Гнідець У. С. Поняття «класична дитяча література» в німецькому літературознавстві ХХ ст. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Львів, 2005. № 538. С. 73–77.
20. Гнідець У. С. Провідні тенденції розвитку сучасної німецькомовної літератури для дітей та юнацтва. *Мова і культура*. 2008. Вип. 10. Т. IX (109). С. 236–242.
21. Гнідець У. С. Роль дорослої людини в оповідній структурі текстів для дітей та юнацтва (на прикладі німецькомовної прози). *Мова і культура*. 2007. Вип. 9. Т. X (98). С. 182–189.
22. Гнідець У. С. Специфіка комунікації у літературі для дітей та юнацтва (на матеріалі сучасної німецькомовної прози): дис. ... канд. філол. наук: 10.01.04 / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2007. 225 с.
23. Гнідець У. С. Художня специфіка літератури для дітей та юнацтва: комунікативний аспект. *Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Дитина читає»* (м. Львів, 8–10 трав. 2008 р.). Київ–Львів: Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, 2008. С. 36–43.
24. Дитяча література: проблеми і сьогодення / Нац. бібл. України для дітей. URL: <http://chl.kiev.ua/default.aspx?id=3599>.
25. Жестокая правда о сказках или сказки для взрослых. URL: <http://login.ru/articles/zhestokaya-pravda-o-skazkakh-ili-skazki-dlya-vzroslykh/>.

26. Залёткина Н. Проблемы детской литературы XXI века. URL: <http://rulit.org/publication/2187>.
27. Звонарева Л. Почувствовать нерв времени: Заметки о современной детской литературе и периодике: Часть I. *Детская литература*. 2002. № 3. С. 10–14.
28. Звонарева Л. Почувствовать нерв времени: Заметки о современной детской литературе и периодике: Часть II. *Детская литература*. 2002. № 4. С. 16–21.
29. Качак Т. Б. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти: зб. наук.-метод. ст. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2013. 132 с.
30. Кизилова В. В. Дитяча література: стан, проблеми, перспективи. *Актуальні проблеми слов'янської філології: міжвуз. зб. наук. ст.* Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2009. Вип. XX: Лінгвістика і літературознавство. С. 236–240.
31. Кіяновська М. Дитяча література в Україні: деякі особливості конструювання життєвих ситуацій. *Зарубіжна література*. 2010. № 47 (687). С. 8–11.
32. Костюченко В. Літературними стежками: нарис історії української літератури для дітей XX століття. Київ: К. І. С., 2009. 344 с.
33. Кравець О. Я. Література для дітей та молоді – академічна університетська дисципліна. *Вісник Лівівського університету*. Львів, 2018. Вип. 69. С. 333–340.
34. Мещерякова М. И. Русская детская, подростковая и юношеская проза 2-й половины XX века: проблемы поэтики. Москва: Мегатрон, 1997. 382 с.
35. Минералова И. Г. Фантастические жанры в детском и юношеском чтении. *Детская литература*. 2002. № 1. С. 153–158.
36. Нагибин Ю. О сказках и сказочниках. *Литературные сказки зарубежных писателей*. Москва: Детская литература, 1982. С. 3–26. (Серия «Зарубежная классика – детям»).
37. Намычкина Е. В. Сказка как литературный жанр. *Вестник Вятского государственного гуманитарного университета*. Киров, 2010. Т. 2. № 3. С. 103–109.
38. Николаева С. А. Дети и война: очерки. Москва: Детская литература, 1991. 160 с.
39. Папуша О. М. Наратив дитячої літератури: специфіка художнього дискурсу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.06 / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2004. 19 с.
40. Папуша О. М. Теоретичний дискурс дитячої літератури: у пошуках об'єкта. *Вісник Лівівського університету*. Львів, 2004. Вип. 33. Ч. 2. С. 172–183.
41. Папуша О. М. Дитяча література як маргінес літературознавчої теорії: до проблеми конституювання об'єктів наукового дискурсу. *Слово і час*. 2004. № 12. С. 20–26.

42. Пропп В. Я. Исторические корни волшебной сказки / под науч. ред. И. В. Пешкова. Москва: Лабиринт, 2009. 336 с.
43. Пропп В. Я. Морфология волшебной сказки / под науч. ред. И. В. Пешкова. Москва: Лабиринт, 2001. 144 с.
44. Путилова Е. О. Детское чтение – для сердца и разума: очерки по истории детской литературы. Санкт-Петербург, 2005. 356 с.
45. Савка М. Стан сучасної української літератури для дітей та підлітків. *Зарубіжна література*. 2010. № 47 (687). С. 12–14.
46. Славова М. Т. Золушка или принцесса? Теоретические модели детской литературы. *Волшебное зеркало детства: статьи о детской литературе*. Киев: Киев. ун-т, 2002. С. 5–14.
47. Смирнова В. В. О детях и для детей. Москва: Детская литература, 1967. 456 с.
48. Структура волшебной сказки: монография / отв. ред. С. Ю. Неклюдов. Москва: Российск. гос. гуманит. ун-т, 2001. 234 с. (Традиция – текст – фольклор: типология и семиотика).
49. Шинкарук С. Дитяча література: шляхи подолання кризи [Інтерв'ю з письменниками, що пишуть для дітей». *Книжковий клуб плюс*. 2006. №7–8. С. 6–12.
50. Шулькова К. І. Тенденції розвитку дитячої літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Бердянськ, 2015. Вип. V. С. 294–303.
51. Harries E. W. Twice upon a Time: Women Writers and the History of the Fairy Tale. Princeton, N. J.: Princeton University Press, 2001. 232 p.
52. Nikolajeva M. Introduction to the Theory of Children's Literature. Tallinn: Tallinn pedagogical university, 1996. 39 p.
53. Nikolajeva M. Narrative Theory and Children's Literature. *International Companion Encyclopedia of Children's Literature* / ed. P. Hunt. London; New York: Routledge, 2004. V. I. P. 166–178.
54. Sell R. D. Introduction: Children's Literature as Communication. *Children's Literature as Communication* / ed. R. D. Sell. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2002. V. II. P. 1–26.

5. Періодичні фахові видання

1. Вікно в світ. Зарубіжна література: наукові дослідження, історія, методика викладання: наук.-метод. журнал. Київ: Незалежний центр наукових досліджень зарубіжної літератури.
2. Всесвіт: фаховий журнал світової літератури. Київ: Видавничий дім «Всесвіт». URL: <http://vsesvit-journal.com>.
3. Всесвітня література в сучасній школі: наук.-метод. журнал Міністерства освіти і науки України. Київ: РА «Освіта України».
4. Всесвітня література в школах України: наук.-метод. журнал Міністерства освіти і науки України. Київ: Педагогічна преса.
5. Всесвітня література та культура: наук.-метод. журнал. Київ: Антросвіт.

6. Зарубіжна література в школах України: наук.-метод. журнал. Київ: Антросвіт. URL: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/zlvsh/index.
7. Зарубіжна література в школі: наук.-метод. журнал. Харків: Основа.
8. Зарубіжна література: наук.-метод. газета. Київ: Шкільний світ. URL: <http://literatura@1veresnya.com.ua>.
9. Слово і Час: наук.-теор. журнал. Київ: Національна академія наук України, Інститут літератури імені Тараса Шевченка, Національна спілка письменників України. URL: <http://www.slovoichas.in.ua>.

6. Сайти бібліотек

1. Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади). URL: <http://ae-lib.narod.ru>.
2. Бібліотека українського центру. URL: <http://ukrcenter.com>.
3. Буквоїд. URL: <http://bukvoid.com.ua/>.
4. Державна бібліотека України для юнацтва. URL: <http://www.4uth.gov.ua/>.
5. Дитячий сайт «Казкар». URL: <http://kazkar.at.ua/>.
6. Друг читача. URL: <https://vsiknygy.net.ua/>.
7. Електронна бібліотека української літератури (зарубіжна література). URL: <http://ukrlib.com>.
8. Львівська обласна бібліотека для дітей. URL: <http://kazkar.at.ua/lodb.org.ua/>.
9. Національна бібліотека України для дітей з віртуальною бібліографічною довідкою. URL: www.chl.kiev.ua/.
10. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.org/>.
11. Читанка. URL: <http://chytanka.com.ua/>.
12. Читомо. URL: <http://www.chytomo.com/>.

2.7. ДОДАТКИ

Додаток 1

План біографії письменника

1. **Портрет письменника як портрет-тип** (зображення людини у всій психологічній складності, як за роллю в суспільстві, так і в поєднанні індивідуальних і типових рис; зображення в лише їй властивих позах, жестах, виразах обличчя, в яких передаються духовні риси особистості, її соціальна характеристика).
2. **Прізвище, ім'я та по батькові.** Псевдонім (анаграма, анонім, астронім, кріптонім).
3. **Дати** (необхідні дати для пояснення загального портрету письменника).
4. **Доба** (час, історичні події, найвідоміші твори того часу).
5. **Громадська та політична діяльність письменника.**
6. **Світогляд письменника** (формування та зміни поглядів й переконань; висловлювання інших про автора, самого автора про себе, уривки з творів з оцінкою автора).
7. **Епістолярна спадщина** (як скарбниця думок, почуттів чи й таємниць письменника).
8. **Автобіографія** (викладання письменником концепції власного життя).
9. **Інтерв'ю з письменником або щоденник письменника** (літературне явище, що розкриває погляди того чи іншого автора на окремі події життя, мистецтва, на себе та свою творчість).
10. **Літературний портрет** (літературний портрет письменника, створений іншим письменником в своєму творі).
11. **Письменницькі нагороди, премії, звання.**
12. **Бібліотека письменника** (що читали письменники).
13. **Особисте життя, коло друзів письменника.**
14. **Музеї письменників.**
15. **Письменник та Україна.**

Додаток 2

Літературні роди

Роди літератури		
Епос	Лірика	Драма
Епос (грец. <i>ἔπος</i> – слово, оповідання) – рід художньої літератури (поряд з драмою і лірикою), для якого характерне зображення подій, зовнішніх відносно автора, або оповідь про події, які нібито відбувалися у минулому (немов здійснювалися насправді і згадуються оповідачем).	Лірика (грец. <i>λυρικός</i> – твір, виконаний під акомпанемент ліри) – рід художньої літератури , в якому у формі естетизованих переживань осмислюється сутність людського буття.	Драма (грец. <i>δρᾶμα</i> – дія) – рід літератури , у якому поєднуються епічний і ліричний способи зображення дійсності. Основою драматичного твору є конфлікт, його зміст розкривається через гру акторів.

Додаток 3

Літературні жанри

1. Епос

Епос та епічні жанри		
Великі жанри: <ul style="list-style-type: none">• роман• епопея	Середні жанри: <ul style="list-style-type: none">• повість• епічна поема	Малі жанри: <ul style="list-style-type: none">• нарис• гумореска• казка• новела• есе• оповідання

2. Лірика

Лірика та її види			
Громадянська (політична, соціальна)	Інтимна (любовна, еротична)	Пейзажна	Філософська

Лірика та ліричні жанри		
Ліричний портрет: <ul style="list-style-type: none">• епіталама• панегірик• дифірамб• мадригал• еклога• епітафія• ода• романс	Сонет	Лірична поема: <ul style="list-style-type: none">• медитація• послання• гімн• дума• псалми• елегія• пісня• канцона

3. Драма

Драма та драматичні жанри		
Трагедія: <ul style="list-style-type: none">• трагедія• трагікомедія• трагіфарс	Драма: <ul style="list-style-type: none">• міраклъ• мораліте• мелодрама	Комедія: <ul style="list-style-type: none">• водевіль• фарс• скетч• інтермедія

Додаток 4

Орієнтовні схеми аналізу художніх творів різних жанрів

1. Схема аналізу епічного твору

1. Автор (представити письменника, його здобутки, твори, в яких жанрах працював тощо).
2. Символічність назви твору, який обрано для аналізу.
3. Жанр твору, його особливості. Жанровий різновид (сатиричний, пригодницький, фантастичний тощо).
4. Тематика, проблематика, ідея твору.
5. Композиція. Сюжет і конфлікт.
6. Образи персонажів (реалістичні, символічні тощо).
7. Цінність твору.

1.1. Схема аналізу літературної (авторської) казки

1. Автор (представити відомості з життя та творчості письменника). Назва і жанр твору.
2. Жанрові особливості літературної казки, що аналізується. Зв'язок з народною казкою (авторська переробка, оригінальна казка). Наявність у казці, що аналізується, традиційних елементів, характерних для казок загалом.
3. Жанровий різновид казки (сатирична, анімалістична, виховна тощо; прозова чи віршована).
4. Тематика: життєві явища, які осмислює автор.
5. Конфлікт казки. Образи персонажів у вирішенні конфлікту.
6. Композиція (особливості побудови казки: зачин, основна і кінцеві частини – їхнє значення).
7. Ідея, авторське ставлення до зображеного. Мораль твору. Виховне значення.

2. Схема аналізу ліричного твору

1. Автор (представити відомості з життя та творчості письменника), назва твору.
2. Жанр і жанровий різновид твору (віршована поезія, сюжетний вірш, пейзажна лірика, патріотична поезія, громадська, інтимна, філософська, медитативна, морально-етична (повчальна) лірика тощо).
3. Тема, мотиви.
4. Ліричний герой (образ героя, його настроїв). Образ автора. Образ персонажа. Образ пейзаж. Образ-інтер'єр.

5. Тропи і синтаксичні фігури (епітети, метафори, антитеза, порівняння тощо).
6. Віршований розмір.
7. Ідея. Духовно-естетична цінність, або виховне значення твору.

3. Схеми аналізу драматичного твору

1. Автор (представити відомості з життя та творчості письменника), назва твору.
2. Жанр твору. Жанрові особливості п'єси.
3. Тематика: життєві явища, які осмислює автор.
4. Композиція і сюжет, їхня роль у розкритті теми і проблем. Конфлікт – основний рушій сюжету.
5. Система образів. Мовні партії персонажів (монолог, діалог). Функція ремарок.
6. Ідея. Цінність, або виховне значення твору.
7. Театральні постановки, авторські інтерпретації режисерів-постановників.

Додаток 5

Образи художнього твору

Художні образи				
Образи дійових осіб	Образ автора	Образи- символи	Образ природного довкілля (пейзаж)	Образ речового середовища (інтер'єр)
<ul style="list-style-type: none">• образ читача• персонаж• оповідач• розповідач				

Додаток 6

Схема аналізу образу персонажа

1. «Анкетна» характеристика героя (хто? звідки? якого роду? чим займається?).
2. Персонаж епізодичний, другорядний чи головний.
3. Портрет героя (відповідність чи невідповідність зовнішності й внутрішнього світу).
4. Подача характеру персонажа (у розвитку чи епізодично).
5. Психологічна складність характеру (духовне багатство, моральна краса чи потворність, їхнє співвідношення в душі героя).
6. Які проблеми, пов'язані з даним героєм, порушує автор?
7. Порушені письменником проблеми, що актуалізуються у творі завдяки наявності в ньому образу даного персонажа.
8. Місце і роль персонажа в сюжеті. Чим він пов'язаний з іншими героями (зв'язком життєвим, емоційним, духовним)?
9. Мова як засіб самовираження персонажа.
10. Ставлення до героя інших дійових осіб.
11. Ставлення автора до свого героя.
12. З якими відомими Вам героями перегукується образ даного твору? Що в них є спільним, а що відмінним?
13. Соціальне звучання образу.
14. Ваше сприйняття героя.

Додаток 7

Рекомендації до виконання письмових робіт

1. Написання анотації

Анотація – це гранично стислий виклад змісту книги або статті.

1. Відомості про автора.
2. Наведіть відомі вам дані про творчу історію твору (час, історію створення, місце твору у здобутку автора).
3. У декількох фразах передайте зміст твору.
4. Дайте стисло оцінку твору.

Обсяг – 8–10 речень.

2. Написання рецензії

Рецензія – це відгук, розбір та оцінка книги, що прочитана.

1. Складіть бібліографічний опис книги.
2. Наведіть стислі відомості про автора (такі, що дозволяють краще зрозуміти твір, його місце у творчій спадщині письменника).
3. Визначте тему твору.
4. Стисло викладіть зміст, визначте проблематику.
5. Сформулюйте (у тезовій формі) головні думки твору.
6. Стисло охарактеризуйте героїв (головних та другорядних), розмірковуючи про їхні вчинки, характери, відносини з іншими персонажами.
7. Перекажіть або згадайте найбільш цікаві епізоди.
8. Визначте ставлення автора до того, про що йдеться у творі.
9. Охарактеризуйте художню своєрідність твору.

Обсяг – 2 сторінки.

3. Написання конспекту наукової статті

1. Прочитайте статтю.
2. У найбільш важливих місцях зробіть закладки.
3. Складіть план (треба сформулювати основну думку кожної логічної частини).
4. Викладіть кожний пункт плану детальніше (заголовки треба переробити в тези).

Конспект може бути стислий (близький до плану) та розширений (близький до тексту). Цитати необхідно приводити точно та оформляти (джерело, сторінка). Головні думки висловлювати конспективно, у них наводити цитати.

4. Написання твору

1. Продумайте формулювання теми (її треба з'ясувати, визначити коло найважливіших питань, та розкрити).
2. Сформулюйте головну думку твору (необхідно відповісти на питання: «Що я хочу сказати своєю працею, до якого висновку дійти?»).
3. Підберіть довідкову та критичну літературу, ознайомтеся з нею, підберіть цитати, зробіть виписки. Цей підбір повинен підкорятися необхідності підкріплення основної думки твору, проілюструвати її, доказати.
4. Підберіть цитати з літературного тексту.
5. Визначте жанр твору на літературну тему (це може бути – твір-опис, твір-розповідь, твір-роздум, твір-літературний портрет тощо).
6. Складіть план (зверніть увагу на співвідношення обсягу частин).
7. *Вступ* – підготовляє до сприйняття *основної частини* твору; *закінчення* – підбиває підсумки. Можливе використання *епіграфу*, який характеризує основний зміст твору.
8. Напишіть чернетку твору, відредагуйте її (необхідно усунути повтори, перевірити наявність логічного зв'язку між частинами, оцінити відповідність написаного темі).
9. Перепишіть твір, перевіряючи орфографію та пунктуацію.
10. Наприкінці твору наведіть список використаної літератури.

Твір може бути побудований як

- *опис* (підпорядкований всебічний перелік найбільш суттєвих ознак предмету дослідження);
- *розповідь* (розкриття характерів; розповідь про послідовний розвиток подій; переказ);
- *роздум* (ствердження або заперечення певної думки; підтвердження висловленого судження).

5. Написання есе

Есе – самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу.

Види есе: вільне й формальне.

Ознаки вільного есе: невеликий обсяг (7–10 речень); вільна форма і стиль викладу; довільна структура. Обов'язкова вимога – наявність позиції автора. Вільне есе обмежене в часі (5–10 або 10–15 хвилин).

Ознаки формального есе: дотримання структури тексту, наявність відповідних компонентів (тези, аргументи, приклади, оцінювальні судження,

висновки); обґрунтування (аргументування) тези. Для написання формального есе виділяють більше часу: від 20 до 45 хвилин.

Види формального есе:

- інформаційне (есе-розповідь, есе-визначення, есе-опис);
- критичне;
- есе-дослідження (порівняльне есе, есе-протиставлення, есе причини-наслідку, есе-аналіз).

Вимоги до формального есе

1. Обсяг – 1–2 сторінки тексту (120–200 слів).
2. Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.
3. Кожен абзац есе розкриває одну думку.
4. Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, воно має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.
5. Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до питання, що обговорюється, а з іншого – самим питанням. Необхідно уникати різких стрибків від однієї ідеї до іншої, думка має розкриватися послідовно.
6. Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.
7. Есе має містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

Структура есе

Есе складається з таких частин – *вступ, основна частина, висновок*.

Вступ – обґрунтування вибору теми есе.

Основна частина – теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування конкретних думок, що впливають з наявних даних, інших аргументів і позицій.

Висновок – узагальнення й аргументовані висновки до теми тощо. Підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині.

Підписано до друку 04.11.2020 р.
Формат 60x84 1/16. Ум. др. арк. 4,25.
Наклад 50 прим. Зам. № 1737.

Видавництво Б. І. Маторіна

84116, м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19.
Тел.: +38 050 518 88 99. E-mail: matorinb@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №3141, видане Державним комітетом телебачення та радіомовлення України від 24.03.2008 р.
